

Raport wdrożeniowy z audytu dostępności w zakresie tworzenia i stosowania przepisów prawa regulującego obowiązki z zastosowaniem zasad dostępności

dla

Miasto Jelenia Góra

budynek przy ulicy Ptasia 2/3

58-500 Jelenia Góra

CEWIMED
CENTRUM EDUKACJI I WDRAŻANIA INNOWACJI W MEDYCYNIE

Audyt przeprowadzono 22 marzec 2022

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2020 r. poz. 1062), zwana dalej „Ustawą”, ma służyć poprawie warunków życia i funkcjonowania obywateli, zwłaszcza tych ze szczególnymi potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności, podeszłego wieku czy choroby. Osoby te mogą mieć utrudniony dostęp do korzystania z usług podmiotu publicznego z powodu barier architektonicznych, cyfrowych czy informacyjno-komunikacyjnych. Kluczowym jest zmiana podejścia do obsługi klienta ze szczególnymi potrzebami i podejmowanie działań, przez podmioty publiczne, na rzecz eliminacji występujących barier. Temu służyć ma realizacja zapisów Ustawy.

Ustawa jest strategicznym elementem rządowego programu Dostępność Plus. Program ten został przyjęty uchwałą nr 102/2018 Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2018 r. Celem programu jest budowanie systemu na rzecz rozwoju dostępności w Polsce. W dużej mierze koncentruje się na kształtowaniu warunków do zmian w przestrzeni publicznej, architektury, transportu i oferowanych na rynku produktów tak, by dostosować je do potrzeb wszystkich obywateli, zwłaszcza osób o szczególnych potrzebach związanych z niepełnosprawnością czy seniorów. Rozwiązania zapisane w Ustawie wypełniają zapisy Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.).

Tym samym zobowiązują do zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami dostępu do obiektów/budynków na równi z innymi obywatelami. Zapisy Ustawy wychodzą jednak znacznie szerzej, zobowiązując podmioty publiczne do zapewnienia dostępności również w zakresie cyfrowym czy informacyjno-komunikacyjnym.

Na podstawie Ustawy każdy organ władzy publicznej określony w art. 14 ust.1 ma obowiązek wyznaczenia koordynatora do spraw dostępności. Jednym z zadań koordynatora jest przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Celem planu jest wskazanie kierunków niezbędnych zmian i wdrażanie rozwiązań służących usprawnieniu funkcjonowania podmiotu publicznego, uczynienia go bardziej dostępnym oraz przyjaznym osobom ze szczególnymi potrzebami.

Przedmiotem audytu dostępności jest ocena dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej, obiektu, wraz z rekomendacjami zmian poprawiających dostępność obiektu. Przedmiotem opracowania jest:

1. Określenie istniejącego poziomu dostępności budynku, otoczenia zewnętrznego, dostępności cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej;
2. Określenie rekomendacji racjonalnych działań / usprawnień wpływających na poprawę użyteczności budynku przez osoby o ograniczonej mobilności i percepcji, w tym osób z niepełnosprawnościami (wzroku, słuchu, ruchu). Działania te mogą odnosić się zarówno do likwidacji fizycznych barier, jak poprawy sposobu zarządzania budynkiem w danej placówce;

Minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują:

W zakresie dostępności architektonicznej:

- a) zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- b) instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń

technicznych,

c) zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,

d) zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1172 i 1495),

e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;

W zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:

a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2017 r. poz. 1824), lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,

b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,

c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,

d) zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Ocenę dostępności obiektu dokonano w oparciu o:

- Metodologię określoną w Opisie dostępności Projektu Dostępność Plus – wytyczne stanowiące dokumentację z zakresie wprowadzania Ustawy o Zapewnieniu Dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Ustawa z dnia 19 lipca 2019, Dz.U. 2019 poz. 1696)

- Definicję dostępności,

- Użytkowania przez osoby o ograniczonej mobilności i percepcji do wszystkich podstawowych funkcji obiektu i jego otoczenia na równi ze wszystkimi, zgodnie z definicją „projektowania uniwersalnego”

- Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami” - uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania,

-Ustawę o prawie budowlanym,

-Ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

-Ustawę o ochronie przeciwpożarowej,

-Ustawę kodeks pracy,

-Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie,

-Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie,

-Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów,

-Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2012 poz. 1169),

-Ustawę z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2019 poz. 1696),

- Ustawę z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. 2019 poz. 848),
- Ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 776)

Dla ocenianego budynku przeprowadzono ocenę poniżej wymienionych obszarów pod kątem dostępności:

a) Otoczenia zewnętrznego rozumianego jako:

- trasę dojścia do budynku;
- wyposażenie na trasie dojścia;
- oznaczenia, tablice informacyjne
- oświetlenie, sygnalizacja świetlna i dźwiękową

b) Parkingu dla osoby z niepełnosprawnościami rozumianego jako:

- typ parkingu
- parametry miejsca parkingowego
- odległość miejsca parkingowego dla OzN od wejścia
- przestrzeń manewrową na ciągu pieszym
- usprawnienia / dostępność pod kątem niepełnosprawności ruchowej, wzrokowej, słuchowej
- zastosowane materiały wykończeniowe
- oznakowanie miejsca postojowego

c) Wejścia do budynku rozumiane jako:

- dojście do budynku
- wejścia do budynku
- przedsionek, drzwi wejściowe i wewnętrzne
- oświetlenie
- sygnalizację do przywołania pomocy

d) Ciągi komunikacyjne w budynku rozumiane jako:

- recepcji / punktu informacyjnego
- dostępne przestrzenie i korytarze w budynku
- parametry przestrzeni manewrowej
- usprawnienia / dostępność pod kątem niepełnosprawności ruchowej, wzrokowej, słuchowej
- zastosowane materiały wykończeniowe
- wyposażenie
- oznaczenia / tablice informacyjne

- oświetlenie
 - sygnalizacja w budynku
- e) **Ciągi komunikacji pionowej w budynku rozumianej jako:**
- windy
 - schody wewnętrzne
 - parametry przestrzeni manewrowej
 - oznaczenia / tablice informacyjne
 - oświetlenie
- f) **Pomieszczeń sanitarnych, w toalet dla OzN rozumianych jako:**
- dostępność toalet dla OzN
 - drzwi do toalet dla OzN
 - parametry przestrzeni manewrowej
 - zastosowane materiały wykończeniowe
 - wyposażenie toalet dla OzN
 - oznaczenia / tablice informacyjne
 - system alarmowy
- g) **Pomieszczeń innych wynikających ze specyfikacji obiektu rozumiane jako:**
- dostępność pomieszczeń do obsługi, innych dla OzN
 - parametry przestrzeni manewrowej
 - drzwi do pomieszczeń
 - zastosowane materiały wykończeniowe
 - wyposażenie pomieszczeń
 - oznaczenia / tablice informacyjne
 - oświetlenie
- h) **Dostęp do informacji**
- dostępność stron internetowych
 - informacje w budynku
 - bezpieczeństwo osób
 - systemy powiadamiania alarmowego
 - drogi ewakuacyjne

Obiekty zostały ocenione m. in. pod kątem dostępności dla:

- osób poruszających się na wózkach
- osób z innymi ograniczeniami w poruszaniu się – różnymi chorobami kończyn, cierpiących na otyłość, karłowatość, gigantyzm i inne podobne schorzenia
- osób z dziećmi,
- osób z ciężkim lub nieporęcznym bagażem,
- osób starszych,
- kobiet w ciąży,
- osób słabo widzących i niewidomych,
- osób głucho niewidomych,
- osób słabo słyszących i głuchych,
- osób z upośledzeniem w zakresie komunikacji tzn. osób mających problem z komunikowaniem się lub rozumieniem języka pisanego lub mówionego, w tym osób z zagranicy, które nie znają języka polskiego,
- osób cierpiących na trudności w komunikacji,
- osób z zaburzeniem funkcji czuciowych, dysfunkcją psychiczną lub intelektualną.

W wyniku przeprowadzenia audytu dostępności, po przeprowadzeniu analizy identyfikującej bariery architektoniczne budynku, powinien powstać katalog działań, które będą prowadzić do zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami lub jej poprawy w danym budynku.

W świetle art. 14 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności plan działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obejmuje w szczególności analizę stanu zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz planowane działania w zakresie poprawy realizacji zadań w zakresie dostępności. Ponadto na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej należy opublikować dane kontaktowe koordynatora do spraw dostępności oraz treść planu działania.

Poniższy audyt jest przygotowany do tworzenia na jego podstawie planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Plan obejmuje pełną diagnozę badanego podmiotu, ustalenie działań z zakresu poprawy dostępności, harmonogram wdrażania, wskazanie osób/jednostek odpowiedzialnych oraz ewentualnie oszacowanie kosztów.

Plan działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami został załączony do poniższego audytu (Załącznik nr 1)

Rekomendacje dla budynku przy ulicy Ptasia 2/3

Poniżej przedstawione zostały rekomendacje, które są efektem przeprowadzonych działań audytowych.

Treść Rekomendacji 1

Rozpoczęcie procesu wyznaczenia i oznakowania zgodnie z obowiązującymi przepisami jednego stanowiska postojowego dla pojazdów osób z niepełnosprawnością na parkingu przed budynkiem, ciągów pieszych w obrębie budynku, wyznaczenie drogi do wejścia

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Budynek posiada parking zlokalizowany na tyłach budynku oraz po przeciwległej stronie ulicy na wprost wejścia do budynku, miejsca parkingowe dla OzN zostały wyznaczone na chodniku przy wejściu w sposób nieprawidłowy, z wysokim krawężnikiem pośrodku pola wyznaczonego miejsca.auta parkują na chodniku uniemożliwiając ruch na chodniku pieszym. Oznaczenia poziome miejsc parkingowych częściowo wytarte, brak pełnego oznaczenia pionowego (jest tylko znak D18a).

Ciągi piesze przy budynku zawężone parkującymi autami na chodnikach, ponadto na balustradach zamontowane wysoko kosze na odpady, stwarzające niebezpieczeństwo dla osób niewidomych oraz innych użytkowników chodnika z uwagi na możliwość zaczepienia się ubraniem lub uderzenia. Najbliższe przejścia dla pieszych nie posiadają sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej, brak pasów ostrzegawczych z wypukłościami.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Rekomenduje się, dostosowanie najbliższych przejść dla OzN. Z uwagi na wąską przestrzeń manewrową i wąskie uliczki nie rekomenduje się stosowania sygnalizacji świetlnej najbliższych przejściach. Rekomenduje się montaż pól ostrzegawczych z wypukłościami na przejściach i wyposażenie chodnika w ścieżkę prowadzącą TGSi do wejścia głównego. A także połączenie ścieżkami prowadzącymi budynku UM przy ulicy Sudeckiej.

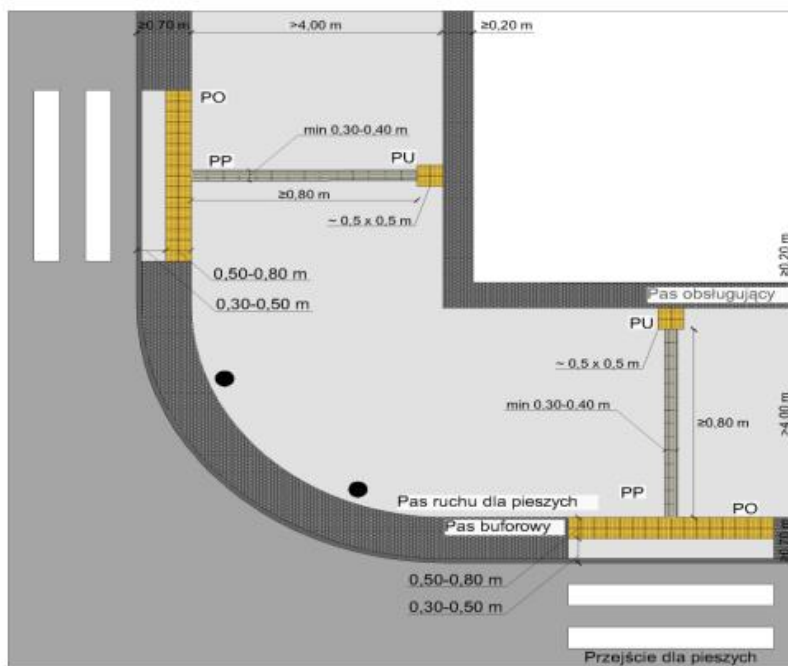
System prowadzenia osób o szczególnych potrzebach stosuje się w celu ułatwienia poruszania się, zwiększenia orientacji przestrzennej oraz kierowania tych osób do miejsc bezpiecznego przekraczania przeszkód na drodze dla pieszych. Wyróżnia się systemy informacji dotykowej oraz informacji akustycznej.

System prowadzenia dla osób z dysfunkcjami wzroku powinien być tak zorganizowany, aby:

- 1) umożliwiał prowadzenie pieszych do przejść dla pieszych, wejść do budynków i zamkniętych przestrzeni publicznych,
- 2) ułatwiał samodzielne dotarcie do obiektów transportu zbiorowego (dworce, perony, przystanki),
- 3) umożliwiał odnalezienie się pieszych w dużych przestrzeniach,
- 4) był spójny dla całego obszaru i przedstawiony jak najprościej.

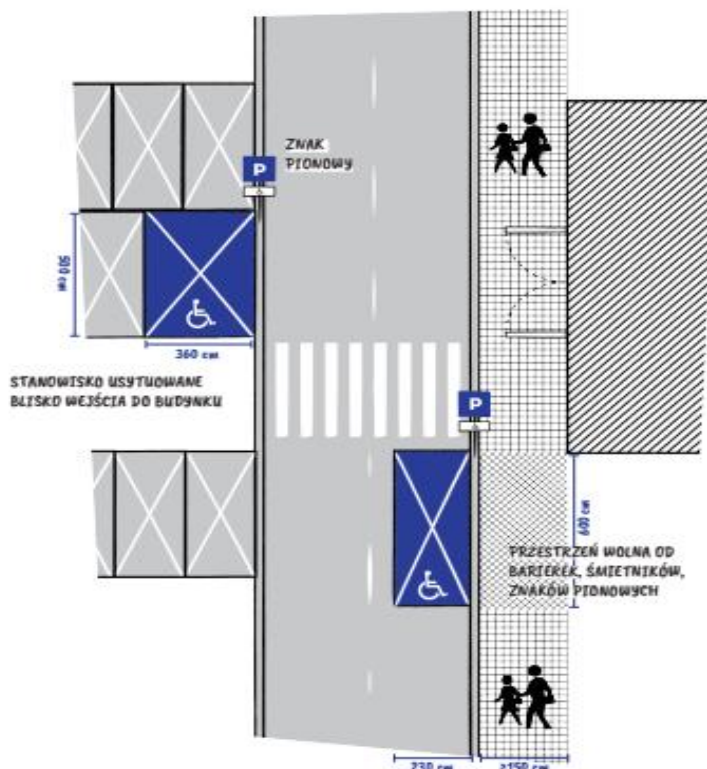
System prowadzenia osób z niepełnosprawnością wzroku składa się z:

- pasów prowadzących PP (typ A – faktura kierująca), które stosuje się w celu wskazania pieszemu kierunku poruszania się,
- pól uwagi PU (typ C – faktura uwagi), które stosuje się w miejscach zmiany przebiegu lub na skrzyżowaniach ścieżek w celu wskazania pieszemu miejsca niebezpiecznego,
- pasów ostrzegawczych PO (typ B – faktura ostrzegawcza), które stosuje się w celu wskazania pieszemu miejsca bezpośredniego zagrożenia.

Rys. 1 oznaczenia przejścia dla pieszych

Rekomenduje się przeniesienie miejsc parkingowych dla OzN w inne miejsce możliwie najbliżej wejścia do budynku, zaleca się wyznaczenie miejsc parkingowych dla OzN na parkingu po drugiej stronie ulicy naprzeciwko wejścia głównego do budynku. Ewentualnie zmianę sposobu wyznaczenia miejsca parkingowego dla OzN wzdłuż na pasie drogi oraz umieszczenia zakazu postoju i parkowania w całym pasie chodnika przy budynku.

Rys 2 rozmieszczenie miejsc parkingowych dla OzN

Zaleca się, aby w odniesieniu do budynków użyteczności publicznej, odległość stanowiska postojowego przeznaczonego dla osób z niepełnosprawnościami od głównego wejścia do budynku była minimalna.

Stanowisko postojowe musi mieć połączenie z najbliższym chodnikiem. Miejsca tego typu powinny być wyposażone w pochylnię umożliwiającą wjazd wózkiem inwalidzkim na poziom chodnika lub poprzez wyrównanie poziomów płaszczyzny drogi i chodnika.

Stanowiska postojowe dla samochodów powinny mieć wymiary wynoszące co najmniej:

360x500 cm (zalecane 600 cm),

360x600 cm (zalecane 700 cm) – w przypadku stanowisk postojowych usytuowanych wzdłuż jezdni,

360x900 cm – wymiar wymagany dla busów przystosowanych do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich (dotyczy samochodów wyposażonych w podnośnik z tyłu pojazdu).

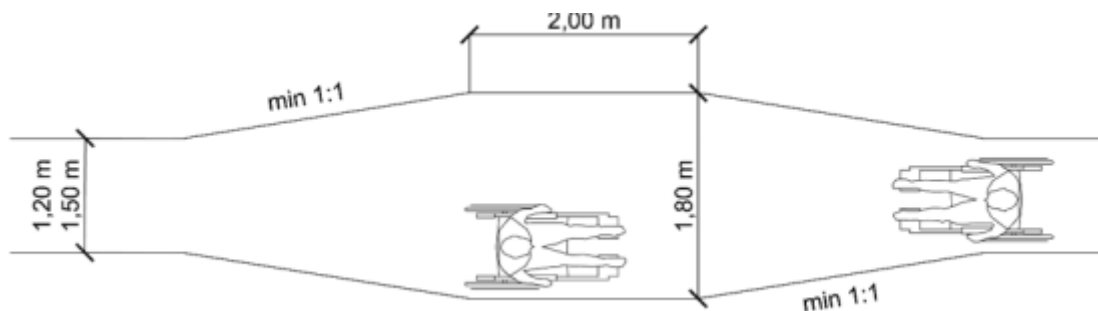
Według Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz. U. z 2003 r. poz. 2181, z późn. zm.) obowiązują dwa rodzaje oznakowań stanowisk przeznaczonych do parkowania pojazdów przewożących osoby z niepełnosprawnościami: znak pionowy z piktogramem pokazującym osobę na wózku inwalidzkim (D-18 z tabliczką T-29 oraz znakiem poziomym P-18 z symbolem P-24 i niebieską nawierzchnią) - zaleca się stosować na parkingach wielostanowiskowych oraz przy wyznaczonych kilku kopertach obok siebie, znak pionowy nazywany kopertą (D-18a z tabliczką T-29 oraz znakiem poziomym P-20 z symbolem P-24 i niebieską nawierzchnią) zaleca się stosować w strefach gdzie dopuszczony jest postój pojazdów (ale nie ma wydzielonych stanowisk)

i gdzie występują pojedyncze koperty, do znaków poziomych zaleca się stosowanie farby antypoślizgowej.

Rys 3 Oznaczenie miejsc parkingowych

Pas ruchu dla pieszych powinien być wolny od jakichkolwiek przeszkód, dlatego należy uniemożliwić parkowanie pojazdów na pasach ruchu dla pieszych i w miejscach przebywania pieszych. Zaleca się usunięcie wszelkich przeszkód z ciągów chodnika przyległego do budynku, a w szczególności wiszących przy balustradzie koszy na odpady.

Rys 4 szerokość ciągów pieszych

Treść Rekomendacji 2

Rozpoczęcie procesu zwiększania dostępności budynku poprzez wprowadzenie rozwiązania (oznaczenie stopnia biegu schodów zewnętrznych i wewnętrznych) ułatwiającego pokonywanie schodów w szczególności osobom z schorzeniami narządu wzroku.

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Budynek posiada dwa wejścia, obydwa wejścia na podwyższeniu, posiadają schody, brak oznaczeń i kontrastów, ubytki w nawierzchni.

W budynku na dwie kondygnacje prowadzą schody. Zastosowane kontrasty schodów nie spełniają wymagań, taśma zbyt wąska w różnych odcieniach, niekompletne oznakowanie.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Przygotowanie i zaplanowanie działań mających na celu poprawę widoczności schodów wewnętrznych poprzez oznaczenie pierwszego i ostatniego stopnia pasem kontrastowym (taśmą kontrastową) zarówno na stopnicy jak i podstopnicy.

W budynkach użyteczności publicznej schody powinny być oznaczone na dwa sposoby:

- wizualnie – kontrastowo oznaczone krawędzie stopni,
- poprzez zmianę faktury, odcienia lub barwy.

W odległości 50 cm przed krawędzią pierwszego stopnia schodów w dół oraz przed krawędzią pierwszego stopnia schodów w górę, należy ułożyć fakturę ostrzegawczą o szerokości nie mniejszej niż 40 cm i nie większej niż 60 cm (na całej szerokości schodów).

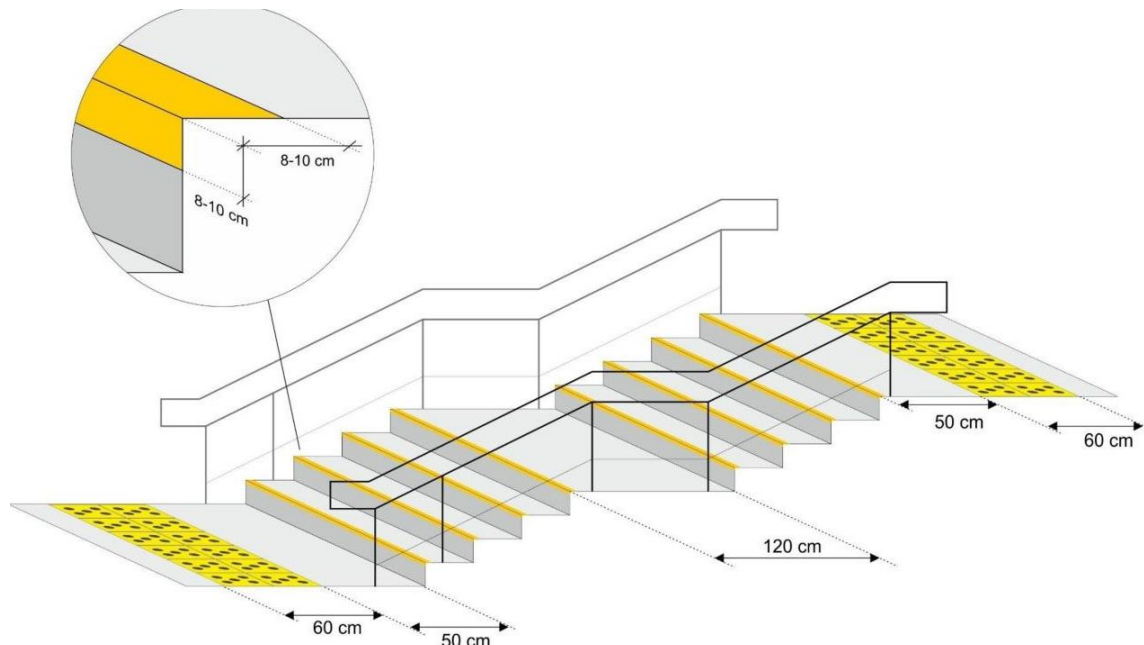
Powierzchnie spoczników schodów powinny mieć wykończenie wyróżniające je odcieniem, barwą bądź fakturą, co najmniej w pasie 30 cm od krawędzi rozpoczynającej i kończącej bieg schodów, wszystkie krawędzie stopni należy oznaczyć przy pomocy kontrastowego pasa o szerokości 8-10 cm umieszczonego wzdłuż całej krawędzi stopni w poprzek biegu, kontrast barwny oznaczeń montowanych na krawędziach nie powinien być mniejszy niż 60%.

Schody muszą być projektowane zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami.

Dostępne schody muszą dodatkowo spełniać następujące wymagania minimum:

- maksymalna wysokość stopnia 15 cm, zalecana 12 cm;
- początek i koniec schodów musi być oznaczony kontrastem barwnym i fakturowym (element sygnalizacyjny TGSI szerokości 40 - 60 cm w kolorze żółtym na całej szerokości schodów) odsuniętym od krawędzi schodów o 50 cm dotyczy to również schodów ruchomych);

- krawędzie stopni należy oznaczyć kolorem kontrastowym (optymalnie kolorem żółtym);
- schody zabiegowe i wachlarzowe są niezalecane, ponieważ utrudniają poruszanie się osobom o ograniczonej sprawności, osobom niewidomym i słabowidzącym;
- zalecana minimalna głębokość spocznika to 120 cm;
- stopnie muszą być pozbawione podcięć i nosków;
- schody muszą być wyposażone w poręczę.

Rys 5 Oznaczenie schodów

Treść Rekomendacji 3

Wyposażenie schodów w obustronne poręczę, na wymaganej wysokości, oznaczenie Nawierzchnia ciągów komunikacyjnych.

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Wejścia zewnętrzne posiadają poręcz jednostronną z nieprawidłowym pochwytem brak obustronnej poręczy, obniżonej poręczy oraz wyprowadzenia poręczy poza obrys schodów. Wewnątrz budynku schody posiadają jednostronną poręcz na wysokości 115 cm, poręczę jednostronne z prawidłową częścią chwytną. Brak obniżonej poręczy oraz wyprowadzenia poręczy poza obrys schodów, materiał zastosowany na schodach i ciągach komunikacyjnych nie spełnia właściwości antypoślizgowych. W ciągach komunikacyjnych słabe kontrasty pomiędzy podłogą a ścianami.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Rekomenduje się wyposażenie schodów zewnętrznych i wewnętrznych w poręcz obustronną i obniżoną z prawidłowym pochwytem, wyprowadzenie poręczy poza obrys schodów, zastosowanie kontrastów.

Schody zewnętrzne i wewnętrzne, służące do pokonania wysokości przekraczającej 50 cm, powinny być zaopatrzone w balustrady lub inne zabezpieczenia od strony przestrzeni otwartej, o wysokości 110 cm.

Schody zewnętrzne i wewnętrzne w budynku użyteczności publicznej powinny mieć balustrady lub poręczę przyścienne umożliwiające lewo- i prawostronne ich użytkowanie, przy szerokości biegu schodów większej niż 4 m należy zastosować dodatkową balustradę pośrednią, maksymalny prześwit lub wymiar otworu pomiędzy elementami wypełnienia balustrady

nie może być większy niż 12 cm. Zaleca się stosowanie poręczy na wysokości 85 - 100 cm pierwszą poręcz oraz dodatkowo na wysokości 60 - 75 cm drugą poręcz, poręcze przy schodach przed ich początkiem i za końcem należy przedłużyć o min. 30 cm w poziomie oraz zakończyć w sposób zapewniający bezpieczne użytkowanie. Poręcze przy schodach powinny być oddalone od ścian, do których są mocowane, co najmniej 5 cm.

Część chwytna poręczy powinna mieć średnicę w zakresie 3,5 cm - 4,5 cm na końcach poręczy należy montować oznaczenia dotykowe (pismo wypukłe lub piktogramy dotykowe) i w alfabecie Braille'a, które są dodatkową informacją dla osób niewidomych. Jeżeli informacja jest wykonana alfabetem Braille'a powinna być krótka i zawierać podstawowe informacje o punkcie orientacji, np. numerze piętra lub kierunku do wyjścia. Każdorazowo odbiór oznaczeń wykonanych w Braille'u powinien dokonać specjalista w zakresie tyflografiki – zalecenie wynika z faktu, że częstym błędem popełnianym przez wykonawców jest montaż napisów „do góry nogami”, szczególnie gdy napisy są wykonane wyłącznie w alfabecie Braille'a.

Końce poręczy powinny być zawinięte w dół lub zamontowane do ściany, tak aby nie można było zaczepić się fragmentami ubrania, należy zapewnić ciągłość prowadzenia poręczy na schodach wielobiegowych.

Dopuszcza się przerwanie ciągłości poręczy w przypadku spoczników o długości większej niż 3 m, poręcze powinny być w kolorze kontrastującym z tłem ściany oraz biec nieprzerwanie przez cały ciąg schodów (w tym spoczniki), linia poręczy powinna wiernie odzwierciedlać bieg schodów.

Nawierzchnie ciągów pieszych powinny zapewnić możliwość swobodnego poruszania się tzn. powinny być twarde, równe, nie powodować zjawiska olśnienia i mieć powierzchnię antypoślizgową, która spełnia swoje cechy również w trudnych warunkach atmosferycznych w badaniu wg PN-EN 13036-4 lub PN-EN 14231 wartość poślizgu (PTV lub SRV) nawierzchni mokrej nie może być niższa niż 36 jednostek.

Faktura i kolorystyka tras nie może sprawiać wrażenia różnic wysokości. Należy ograniczyć stosowanie wzorów poprzecznych do kierunku poruszania się. Kolorystyka i zróżnicowanie materiałowe nawierzchni powinny podkreślać główne kierunki poruszania się i zaznaczać różne obszary funkcjonalne. Rekomenduje się podwyższenie kontrastu linii prowadzących w ciągach komunikacyjnych wewnątrz budynku.

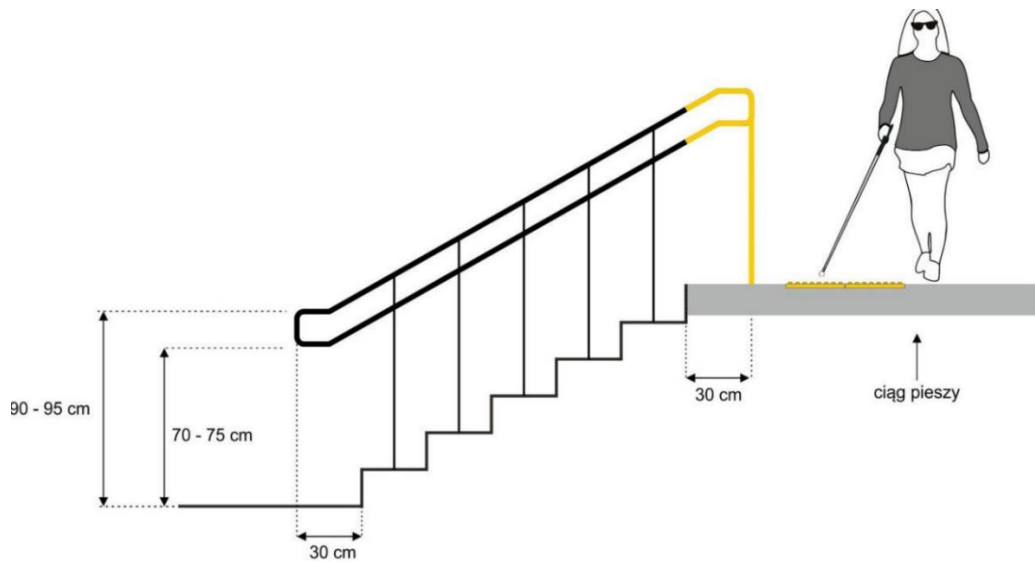
Projektując przestrzeń dostępną należy uwzględnić m.in. potrzeby osób słabowidzących a także osób starszych doświadczających pogorszenia wzroku.

W przypadku ciągów pieszych, przejść przez jezdnię, przystanków komunikacji miejskiej i innych miejsc poruszania się pieszych należy stosować elementy o podwyższonym kontraście w celu ułatwienia identyfikacji miejsc wymagających zwiększonej uwagi.

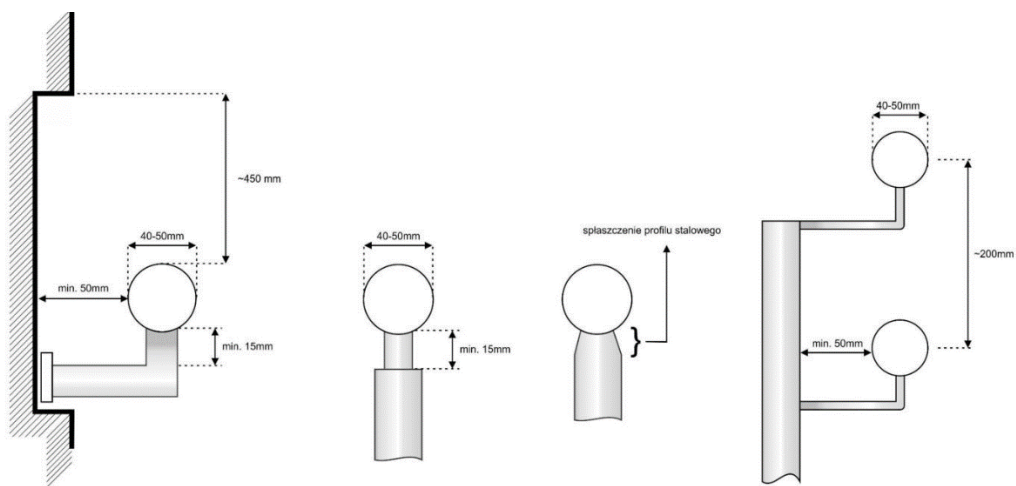
Poziom kontrastu barwnego pomiędzy elementami powinien wynosić minimum 30 punktów (wartości wskaźników LRV) lub 70%. Należy stosować materiały zapewniające utrzymanie wysokiego poziomu kontrastu przez cały okres ich użytkowania.

W przypadku materiałów, które tracą właściwości kolorystyczne pod wpływem ścierania lub działania promieni UV należy prowadzić regularne prace renowacyjne (np. malowanie) w celu utrzymania należytego poziomu kontrastu tych elementów.

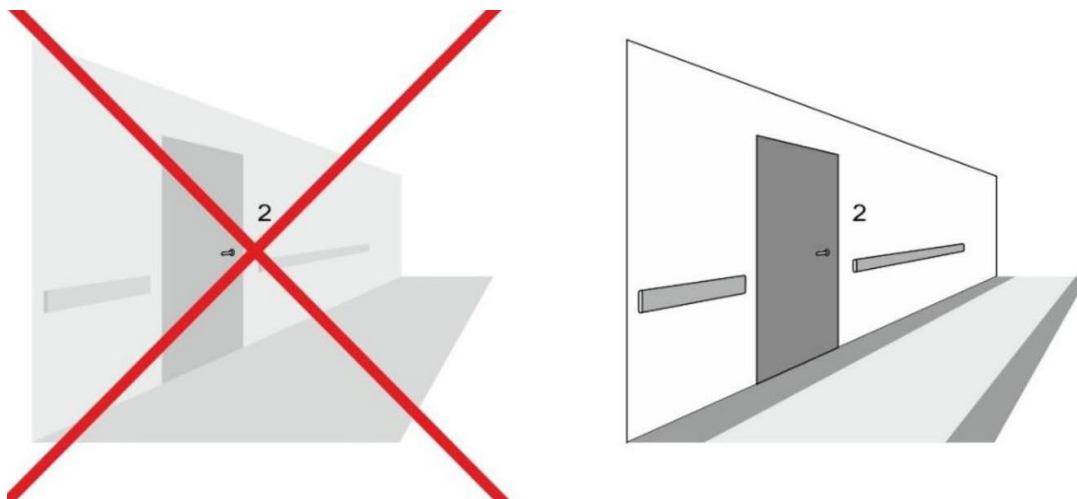
Dopuszczalne kolory dla elementów o podwyższonym kontraście to żółty i biały. Odpowiedni poziom kontrastu pomiędzy zwykłą i kontrastującą częścią ciągu komunikacyjnego uzyskuje się poprzez właściwy dobór elementów stykających się ze sobą.

Rys 6 Poręcze

Rys 7 Powierzchnie chwytnie poręczy

Rys 8 Odpowiednie kontrasty między powierzchnią podłóg i ścian

Treść Rekomendacji 4

Drzwi wejściowe oraz drzwi w ciągach komunikacyjnych. Oznaczenie drzwi wewnętrznych.
Oznaczenie przeszkleń.

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Na wejściu do budynku drzwi z przeszkleniami. Wewnątrz budynku także zastosowano drzwi z przeszkleniami. Brak kontrastów wyróżniających światło wejścia oraz klamki. Brak oznaczenia elementów szklanych drzwi. Drzwi wewnętrzne nie kontrastują ze ścianami (białe skrzydła na pastelowym tle), wyposażone w klamki (brak kontrastu), drzwi odpowiedniej szerokości. Numery drzwi wewnętrznych, umieszczone w zbyt dużej wysokości nad drzwiami. Przy wejściu mata nieprzytwierdzona do podłoża oraz pojemniki na odpady, szafy, stoliki, kartony zawężające wejście i przejścia.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Rekomenduje się oznaczenie kontrastem światła drzwi wejściowych oraz wewnętrznych, oznaczenie kontrastem klamki otwierania drzwi wejściowych. Klamki na drzwiach wewnętrznych oznaczyć kontrastem. Poprawne umieszczenie numeracji i oznaczenia drzwi wewnętrznych. Oznaczenia elementów szklanych drzwi wejściowych i innych przeszkleń w przestrzeni wewnętrznej budynku.

Wejścia do budynków powinny być zasygnalizowane pasem ostrzegawczym szerokości 50 cm ułożonym w odległości 50 cm przed drzwiami i za drzwiami, wokół głównego wejścia należy umożliwić swobodę poruszania się osobom z niepełnosprawnościami.

detale drzwi wejściowych:

- szerokość światła drzwi nie może być mniejsza niż 90 cm
- lekkie i łatwe w obsłudze,
- płyta cokołu na dole drzwi o wysokości 40 cm,
- klamka, zamek oraz dzwonek powinny być łatwe w identyfikacji oraz umieszczone na wysokości 80 - 120 cm nad poziomem podłogi,
- stosowanie klamek w formie dźwigni – klamki gałkowe nie są zalecane,

Zaleca się zastosowanie do wejścia głównego drzwi lewostronnych otwieranych do wewnątrz budynku.

W przypadku zastosowania mat przy wejściu powinny one spełniać następujące zalecenia:

- wycieraczki (gumowe, stalowe) muszą być układane tak, by ich powierzchnia była na jednym poziomie z chodnikiem/posadzką,
- dopuszczalne stosowanie wycieraczek układanych na posadzce, o ile wycieraczka wyposażona jest w pochylone krawędzie umożliwiające wjazd kołem, a jej wysokość nie przekracza 1 cm,
- wielkość oczek wycieraczki powinna zabezpieczać przed utknięciem koła wózka lub laski osoby niewidomej, oraz mieć wymiar ≤ 2 cm (zalecane 1 cm)
- w przypadku stosowania mat należy trwale przymocować je do podłogi.

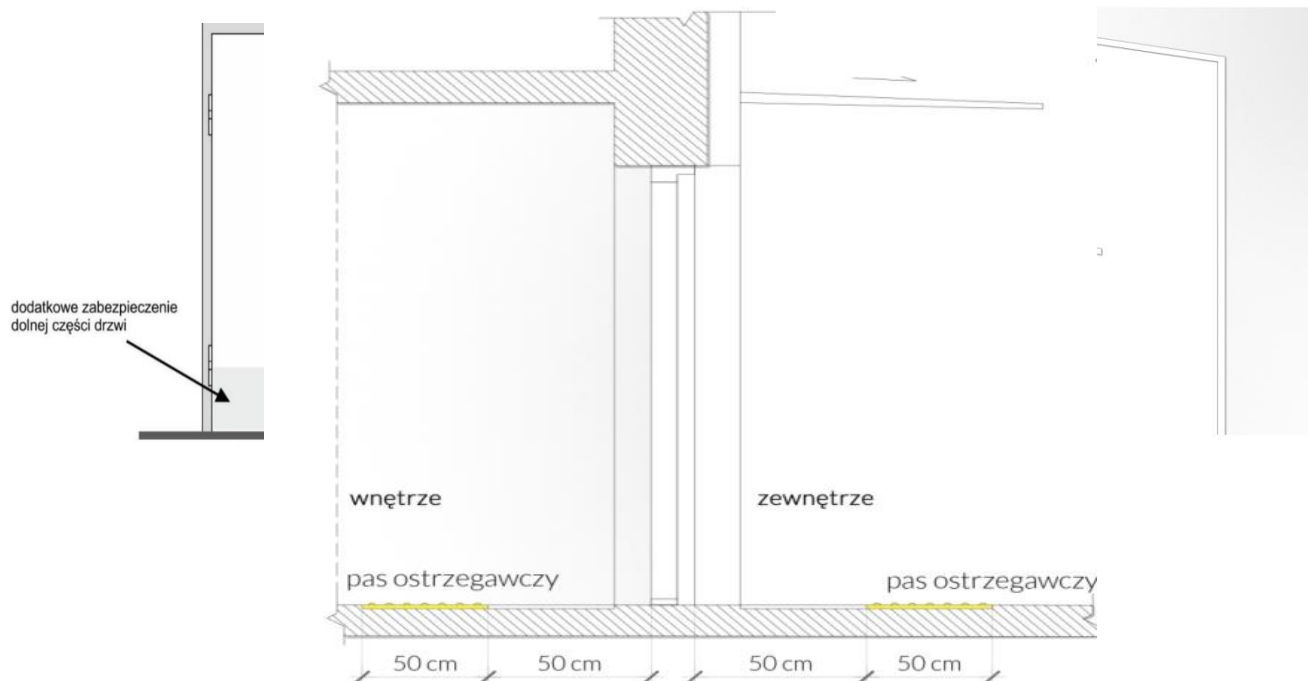
W budynkach użyteczności publicznej należy czytelnie oznakować wszystkie pomieszczenia – oznaczenia należy umieszczać konsekwentnie w tym samym miejscu w obrębie całego budynku. Oznaczenia powinny być wypukłe. Dodatkowo na wysokości klamki z prawej strony drzwi należy umieścić oznaczenia w alfabecie Braille'a.

DRZWI I PRZEGRODY SZKLANE

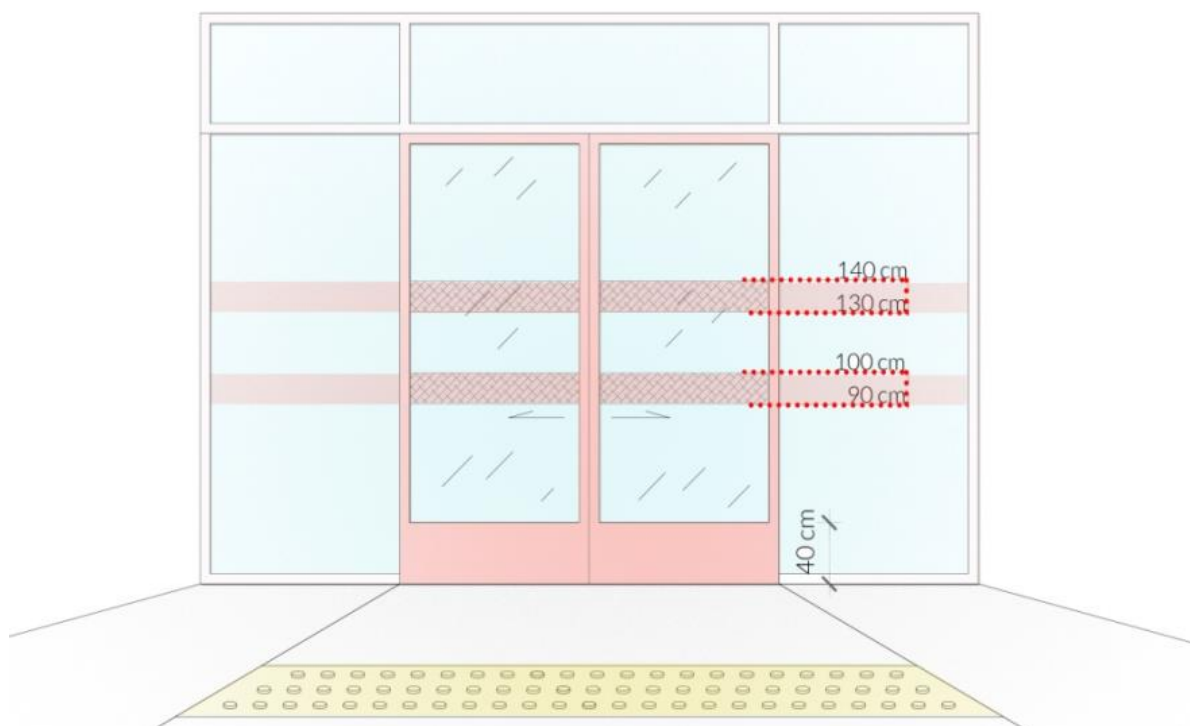
należy unikać stosowania szkła posrebrzonego lub bardzo refleksyjnego, a jakiegokolwiek wolnostojące krawędzie szklanych ekranów powinny mieć krawędź oznakowaną pasem ostrzegawczym kontrastującym z otoczeniem,

szklane przegrody i drzwi należy oznaczyć dwoma pasami umieszczonymi na wysokości od 130 cm do 140 cm (pierwszy pas) i od 90 cm do 100 cm (drugi pas)

o kontraście LRV=60, zaleca się umieszczenie dodatkowego pasa kontrastowego na wysokości 10 - 30 cm (przydatnego dla osób patrzących pod nogi), zaleca się, aby dolna krawędź przeszklonych drzwi wejściowych była zabezpieczona w sposób chroniący przed uderzeniem kołami wózka do wysokości 40 cm (np. poprzez zastosowanie listwy do tej wysokości lub innego elementu chroniącego szkło), ościeżnice drzwi oraz ich powierzchnie należy skontrastować z kolorem ściany, w której się znajdują

Rys 9 i 10 Oznaczenie drzwi

Rys. 11 Drzwi i przegrody szklane oznaczenia

Treść rekomendacji 5

Pochylnie i podjazdy.

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

W budynku przy jednym z wejść zastosowano pochylnię. Pochylnia o zbyt dużym kącie nachylenia (bez zadaszenia), powierzchnia pochylni uszkodzona, brak krawężników, brak kontrastów

Sposób wykorzystania rekomendacji

Rekomenduje się poprawę dostępności pochylni.

Dostępna pochylnia musi spełniać następujące wymagania minimalne:

- nachylenie biegów pochylni nie może być większe niż 6%
- nachylenie 8% jest dopuszczalne wyłącznie dla pochylni jednobiegowych o długości biegu do 200 cm;
- spoczniki pochylni muszą umożliwiać bezpieczne i wygodne manewrowanie osobom poruszającym się na wózkach w tym na wózkach i skuterach elektrycznych;
- minimalna szerokość światła biegu rampy to 100 cm;
- minimalna długość spocznika rampy prostej to 180 cm;
- minimalne wymiary spocznika rampy o łamanych biegach to 200 x 200 cm;
- maksymalna długość pojedynczego biegu rampy to 9 metrów;
- przed i za rampą musi być zapewniona wystarczająca pozioma przestrzeń manewrowa umożliwiająca swobodne i bezpieczne najechanie i zjechanie z rampy (zalecana długość przestrzeni manewrowej 150 cm, szerokość zależna od szerokości ciągu pieszego);
- nawierzchnia pochylni musi zapewniać bezpieczeństwo niezależnie od warunków atmosferycznych (można instalować systemy antyoblodzeniowe);
- pochylnia musi być wyposażona w poręcze (dla pochylni o szerokości większej niż 220 cm można zaplanować montaż dodatkowej, środkowej poręczy);
- pochylnia musi zapewniać zabezpieczenie przed przypadkowym wypadnięciem/zjechaniem z rampy;
- początek i koniec pochylni musi być oznaczony kontrastowym (żółtym) elementem sygnalizacyjnym TGSI na całej szerokości;
- rampa nie może mieć nachylenia poprzecznego.

Poręcze pochylni

- po obu stronach pochylni należy zainstalować poręcze na wysokości 75 i 90 cm,
- odstęp między poręczami musi mieścić się w granicach od 100 cm do 110 cm,
- poręcze przy pochylniach należy przedłużyć o 30 cm na ich początku,
- końcu oraz zakończyć w sposób zapewniający bezpieczne użytkowanie,
- poręcze przy pochylniach powinny być równoległe do nawierzchni,
- część chwytna poręczy powinna mieć średnicę 3,5 - 4,5 cm,
- część chwytna poręczy powinna być oddalona od ściany o co najmniej 5 cm.

Oznaczenia

- zaleca się stosowanie na końcach poręczy oznaczenie dotykowe w alfabecie Braille'a i/lub pismo wypukłe,
- powierzchnie spoczników pochylni powinny mieć wykończenie wyróżniające je odcieniem, barwą bądź fakturą, co najmniej w pasie 30 cm od krawędzi rozpoczynającej i kończącej bieg pochylni.

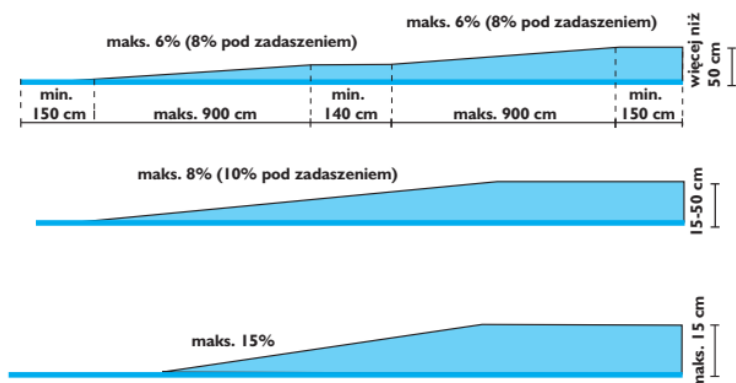
Pochylnie

Nachylenie 6% lub większe jest pochylnią i powinno odpowiadać warunkom dotyczącym ich stosowania.

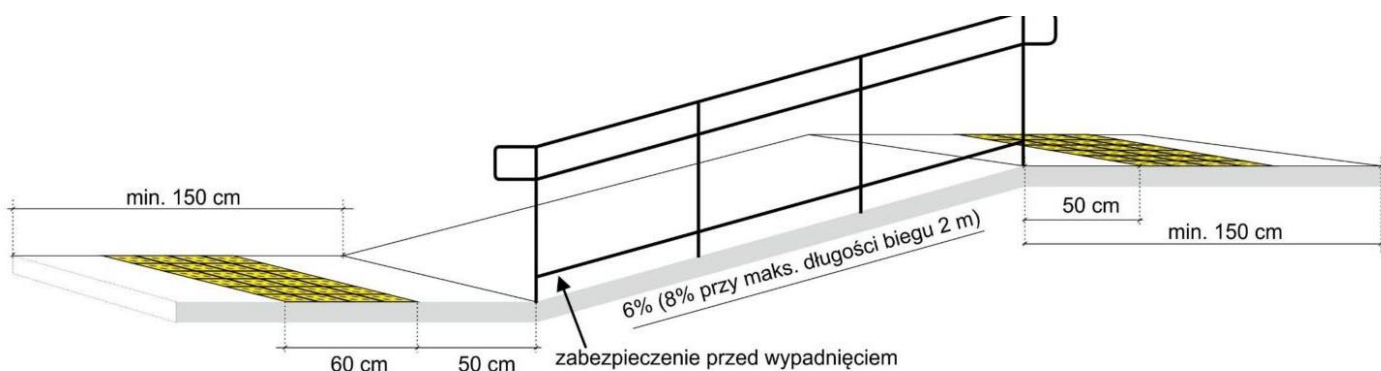
Nachylenie (rmi § 70)

Różnica wysokości	Maks. nachylenie wewnątrz lub pod zadaszeniem	Maks. nachylenie na zewnątrz
do 15 cm	15%	15%
15-50 cm	10%	8%
powyżej 50 cm	8%	6%

Nachylenie w poprzek pochylni nie powinno przekraczać 2%.

Rys 12 nachylenie pochylni

Rys 13 oznaczenia pochylni

Treść rekomendacji 6

Przystosowanie toalet dla osób z niepełnosprawnościami.

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

W budynku przy wejściu z pochylnią jest toaleta, nieprzystosowana w pełni dla OzN, brak odpowiedniej przestrzeni obok miski sedesowej, przestrzeń zagrodzona umywalka, brak poprawnych obustronnych pochwytów, brak przycisku alarmowego brak uchwytu na papier, bardzo niski strop. Wejście do toalety nie posiada kontrastów, oznaczone piktogramem, zamknięte na zamek na żetony (monety). Żetony do pobrania w sekretariacie.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Jeżeli na terenie obiektu użyteczności publicznej, znajdują się toalety, przynajmniej jedna kabina dostępna dla obu płci musi być przystosowana do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Toalety powinny być otwarte i dostępne dla OzN bez potrzeby szukania klucza czy żetonów do automatu.

przeźródź manewrowa:

- obszar manewrowy o minimalnych wymiarach 150x150 cm,
- wszystkie odpływy wody z poziomu posadzki oraz kratki podłogowe powinny znajdować się poza przestrzenią manewrową wózka,

urządzenia alarmowe:

- toalety powinny być wyposażone w przycisk lub linkę wzywania pomocy, znajdującą się

na maksymalnej wysokości 40 cm od poziomu posadzki - linka/przycisk powinny aktywować alarm w pomieszczeniu obsługi,

– uruchamianie urządzeń alarmowych w toalecie nie powinno wymagać siły przekraczającej 30 N,

powierzchnie ścian i podłóg:

- zabrania się stosowania powierzchni połyskliwych, powodujących zjawisko olśnienia,
- ściany i podłogi powinny być ze sobą skonstrastowane; w przypadku braku takiej możliwości, wymagane jest stosowanie listew przypodłogowych lub cokołów w kontrastowym kolorze,
- wszystkie powierzchnie ścian oraz wszystkie powierzchnie podłóg powinny mieć jednolitą barwę, bez wzorów lub o wzorach o kontraście kolorystycznym mniejszym od LRV=20,
- podłogi i posadzki w toaletach powinny być wykonywane z materiałów antypoślizgowych, które, nawet zamoczone, nie spowodują niebezpieczeństwa dla użytkowników - w badaniu wg PN-EN 13036-4 lub PN-EN 14231 wartość poślizgu (PTV lub SRV) nawierzchni mokrej nie może być niższa niż 36 jednostek,

drzwi:

- wejście do toalety powinno być oznaczone za pomocą piktogramów na ścianach oraz informacją w alfabecie Braille'a,
- w ustępach ogólnodostępnych, do kabin przystosowanych dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami należy stosować drzwi otwierane na zewnątrz, o szerokości co najmniej 90 cm,
- wszystkie drzwi prowadzące do toalet powinny być kontrastowo oznaczone poprzez wykonanie całej powierzchni w kolorze kontrastującym z kolorem ściany (LRV > 30), lub oznaczenie ościeżnic w kolorze skonstrastowanym z kolorem ściany (LRV > 30),
- zaleca się montowanie drzwi bez siłowników. Ciężkie drzwi uniemożliwiają samodzielne otwarcie ich przez osobę poruszającą się na wózku inwalidzkim,
- ręczne otwieranie i zamykanie drzwi toalety nie powinno wymagać siły przekraczającej 60 N,
- zaleca się, aby drzwi toalety umożliwiały ich awaryjne otwarcie kluczem przez obsługę, włączniki światła powinny się znajdować na wysokości 80 - 110 cm od poziomu posadzki,

Zaleca się wyposażenie toalety w wieszaki na ubrania/bagaż - przynajmniej jeden na wysokości ok. 180 cm i przynajmniej jeden na wysokości ok. 110 cm. Przestrzeń wokół miski powinna uwzględniać różne sposoby (zależne od przyzwyczajenia lub schorzenia) przesiadania się z wózka na miskę ustępową.

Rodzaje transferu z wózka inwalidzkiego na muszlę ustępową:

a) transfer przedni lub transfer przedni z obrotem – wymaga dużej siły ramion.

Może być niewykonalny dla dużej części użytkowników,

b) transfer diagonalny,

c) transfer boczny,

obok muszli ustępowej, należy zapewnić przestrzeń wolną od przeszkód o szerokości min. 90 cm (zalecana z obydwu stron), górna krawędź deski powinna się znajdować na wysokości 42-48 cm, oś muszli nie bliżej niż 45 cm od ściany, deska klozetowa powinna być jednolita, bez wycięć, stabilna,

poręcze:

- montowane w odległości 30 - 40 cm od osi muszli (do osi poręczy) oraz na wysokości 70 - 85 cm (górna krawędź poręczy), oraz wystające 10 - 15 cm przed muszlę,
- długości 75 - 90 cm (podnoszone z obu stron muszli),
- w przypadku możliwości tylko jednostronnego przesiadania się, dopuszcza się montowanie jednego opuszczanego pochwyty i jednego mocowanego na stałe po przeciwnej stronie względem miejsca odstawczego, na wysokości 70 - 85 cm od posadzki, długości min. 80 cm,

mocowane 20 - 30 cm od ściany za miską ustępową,
spłuczka:

- uruchamianie spłuczki może się odbywać automatycznie lub ręcznie, nie może być to spłuczka obsługiwana za pomocą nogi,
- przycisk spłuczki powinien się znajdować z boku miski ustępowej na wysokości nieprzekraczającej 80 - 110 cm (górną krawędź przycisku),
- podajnik papieru toaletowego powinien się znajdować na wysokości 60 - 70 cm od posadzki, w okolicy przedniej krawędzi miski ustępowej.

wysokość umywalki:

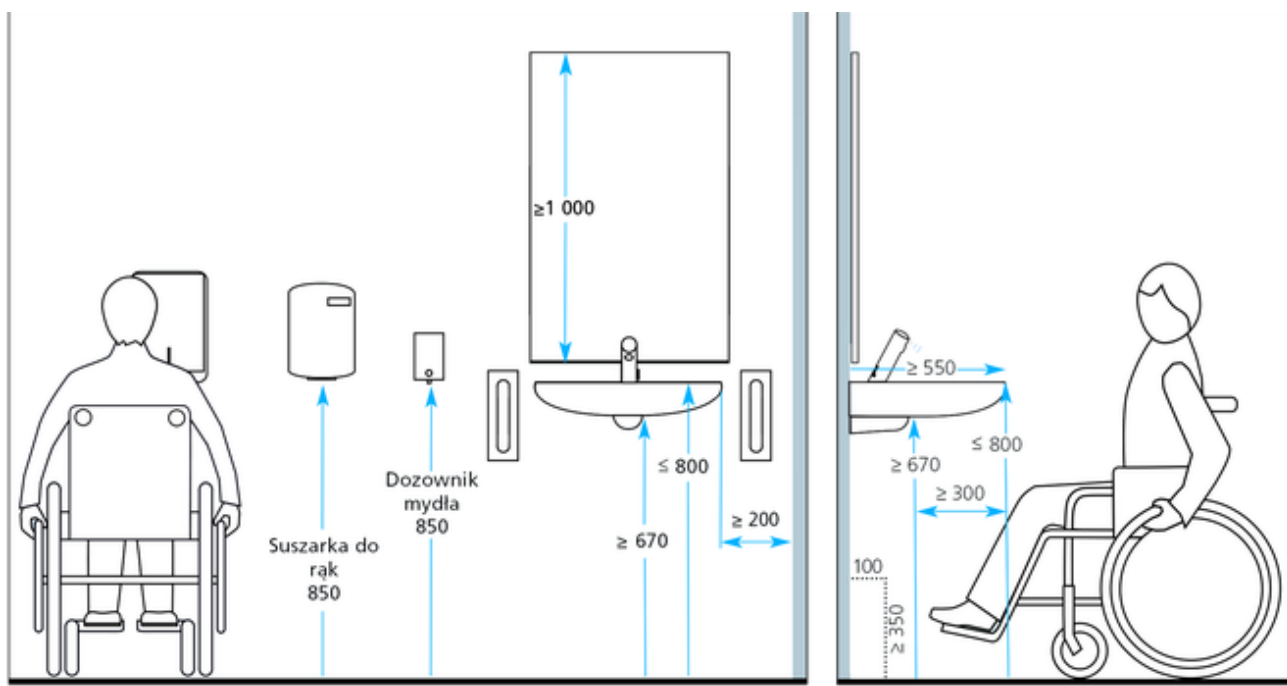
- górna krawędź na wysokości 75 - 85 cm od posadzki,
- dolna krawędź nie niżej niż 60 - 70 cm od posadzki,
- przestrzeń manewrowa przed umywalką o wymiarach 90x150cm, z czego nie więcej niż 40 cm tej przestrzeni może znajdować się pod umywalką,

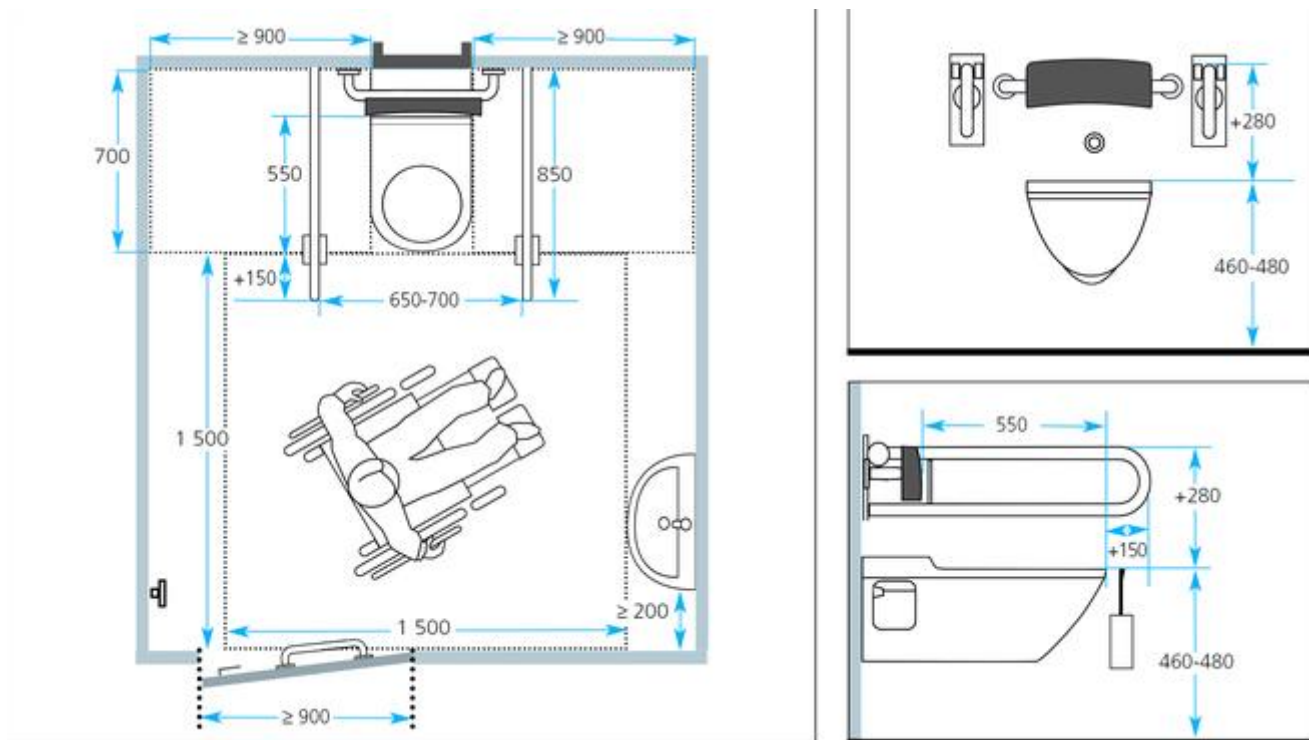
baterie:

- powinny być uruchamiane dźwignią (najlepiej z przedłużonym uchwytem), przyciskiem lub automatycznie,
- nie należy stosować baterii obsługiwanych przy pomocy kurków,
- lustro powinno być zamontowane w taki sposób, aby jego dolna krawędź znajdowała się nie wyżej niż 80 cm od poziomu posadzki lub bezpośrednio nad umywalką,
- dozownik mydła, suszarka/ręczniki powinny być zlokalizowane jak najbliżej umywalki na wysokości 80 - 110 cm od poziomu posadzki,

poręcze:

- montowane po obu stronach umywalki na wysokości 90 - 100 cm, w odległości nie mniejszej niż 5 cm pomiędzy krawędzią poręczy a umywalką.

Rys 14 Toaleta dla osób z niepełnosprawnościami

Treść Rekomendacji 7

Elementy wyposażenia budynku ułatwiające poruszanie się i odnajdywanie drogi, zastosowanie piktogramów i oznaczeń.

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

W budynku brak właściwego ujednoliconego systemu komunikacji, ułatwiającego poruszanie się po budynku, niepełne oznaczenia poszczególnych pomieszczeń, sekretariatu. Na wejściu i korytarzach poustawiane różne przedmioty, krzeselka, kosze na odpady, banery, szafy, stoliki, drukarki, zawężające przestrzeń. Nieoznaczone kontrastem krawędzie wystających półek do wypełniania formularzy. Tablica informacyjna na parterze, nieczytelna z bardzo małą czcionką słabo oświetlona i powodująca odbłaski światła zewnętrznego, nie wskazuje kierunku rozmieszczenia pomieszczeń. Na wyższych piętrach brak tablic informacyjnych i kierunku rozmieszczenia pomieszczeń. Informacje przy pomieszczeniach wewnętrznych wykonane zbyt małą czcionką oraz częściowo czcionką szeryfową z ozdobnikami. W przestrzeni budynku bardzo dużo plakatów, ogłoszeń (na drzwiach na tablicach informacyjnych) powodujących chaos informacyjny.

Sposób wykorzystania rekomendacji

W przypadku aranżacji i zagospodarowania przestrzeni, po której mogą poruszać się osoby z niepełnosprawnościami, w szczególności osoby z niepełnosprawnością wzrokową, konieczne jest wprowadzenie elementów ułatwiających samodzielną orientację (ang. *wayfinding*), poruszanie się oraz znalezienie drogi do celu, do których można zaliczyć m.in.: umieszczenie oznakowania kierunkowego we wszystkich punktach węzłowych (np. skrzyżowania dróg komunikacyjnych budynku) oraz oznakowania miejsc w logicznych punktach – czyli w miejscach, gdzie następuje moment wyboru dalszej drogi, zmiana kierunku poruszania się, w kolorystyce odmiennej od ścian i podłóg z uwagi na osoby słabowidzące. Zasada ta dotyczy także stosowania kontrastowej kolorystyki ścian w stosunku do podłóg, projektowanie systemu identyfikacji wizualnej (oznaczenia, piktogramy), uwzględniającego możliwe ograniczenia użytkowników.

Napisy informacyjne umieszczane na drzwiach lub obok drzwi do pomieszczeń oraz w wydzielonych strefach z zastosowaniem dużych i kontrastowych znaków. Stosowanie informacji dotykowej, np. oznaczenia w alfabecie Braille'a przy wejściach do pomieszczeń, na poręczach schodów, oznaczenia, symbole i piktogramy należy stosować konsekwentnie na całej długości trasy. Banery informacyjne zlokalizowane w charakterystycznych miejscach budynku, np. przy wejściu lub w węzłach komunikacyjnych. Ogólny plan budynku – w recepcji lub w miejscu występowania węzła komunikacyjnego, z zaznaczeniem punktu „*tu jesteś*”, oraz dodatkowo plan budynku z informacjami w alfabecie Braille'a.

Zaleca się wyposażenie budynku w tablice informacyjne, obrazujące sposób poruszania się po budynku (pokazujące kierunek ruchu), (zaleca się, aby miały możliwość zabrania do domu przez osoby niewidome i zapoznania się z nimi) informacji o funkcji danego pomieszczenia, zegarka, kalendarza – elementy bardzo ważne, szczególnie dla osób z chorobami otępiennymi, demencją, które łatwo tracą orientację. Proponowane punkty umieszczenia tych elementów to recepcje lub hole główne.

Nie zaleca się projektowania pustych, monochromatycznych przestrzeni o znacznych rozmiarach, gdyż powoduje to brak orientacji u osób niedowidzących i niewidzących.

Rekomenduje się zastosowanie planów tyflograficznych, których jest możliwość pobrania do domu. Plany powinny być umieszczane wewnątrz obiektu zaraz po wejściu do niego i powinny odzwierciedlać przestrzeń danej kondygnacji (lub wybrany jej fragment) oraz najistotniejsze jej elementy. Do planów tyflograficznych powinny prowadzić ścieżki dotykowe. Umieszczenie i szczegóły takiego planu każdorazowo należy konsultować ze specjalistami. Mogą to też być schematy drukowane alfabetem Braille'a, udostępniane w Punkcie Informacji. Zaletą jest to, że osoba niewidoma korzystająca z danego obiektu, może zabrać taki plan do domu i zapoznać się z nim w dogodnych dla siebie warunkach.

Taki plan obiektu powinien zawierać:

- kolorystyczny schemat funkcjonalno-przestrzenny (oznakowanie głównych przestrzeni obsługi użytkowników);
- przebieg tras dotykowych;
- opisy w alfabecie Braille'a i oznaczenia wypukłe ścieżek dotykowych;
- legendę opisującą wszystkie wykorzystane symbole oraz oznaczenia kolorystyczne;
- oznaczenie miejsca lokalizacji osoby czytającej tzw. „*jesteś tutaj*” należy zaznaczyć w sposób bardzo czytelny zarówno dla osób z dysfunkcją wzroku, jak i osób widzących np. czerwone wypukłe pole.

Zastosowana kolorystyka na planach musi czytelnie przedstawiać przestrzenie zamknięte obiektów oraz rozróżniać przestrzenie otwarte.

Nie należy oznaczać przestrzeni niemających znaczenia dla ruchu osób jak np. powierzchnie techniczne niedostępne dla osób postronnych korzystających z obiektu.

Pokazane powinny być tylko przestrzenie ogólnodostępne oraz drogi komunikacji pionowej i poziomej.

Piktogramy należy zaprojektować i wykonać zgodnie z normą PN-ISO 3864-1:2006 „Symbole graficzne – Barwy bezpieczeństwa i znaki”

Przeważnie nie jest możliwe zapewnienie takiej samej czytelności piktogramów dla osób widzących i słabowidzących. Osoby z dysfunkcją wzroku będą odczytywały znaki z dużo mniejszej odległości niż osoby, które dobrze widzą – a im większe znaki, tym ich czytelność będzie większa. Dlatego należy umożliwić osobom z niepełnosprawnością wzroku dostęp do informacji w co najmniej jednej z dodatkowych modalności tzn. w formie dotykowej (piktogramy dotykowe, opis pismem Braille'a) lub w formie dźwiękowej. Z uwagi na ilość przekazywanych informacji preferowany jest dostęp do informacji dźwiękowej poprzez uruchomienie informacji przyciskiem lub z możliwością odsłuchania na indywidualnym urządzeniu mobilnym.

Oznaczenia, symbole i piktogramy należy stosować konsekwentnie na całej długości trasy.

W jednym punkcie dozwolone jest użycie maksymalnie pięciu piktogramów, razem ze strzałką kierunkową, wskazujących jeden kierunek i umieszczonych obok siebie.

Znaki (piktogramy) i napisy powinny znajdować się na poziomie oczu (tj. 145 - 165 cm), należy stosować litery o prostym kroju, bez kursywy, krój bezszeryfowy (np. Arial, Tahoma), na matowym, kontrastowym tle.

Zgodnie z zaleceniami Polskiego Związku Niewidomych tekst czytelny dla osób słabowidzących powinien być jak największych wymiarów, zgodny z zaleceniami zawartymi w poniższej tabeli:

ODLEGŁOŚĆ, Z JAKIEJ NAPIS MA BYĆ WIDOCZNY	WIELKOŚĆ PISMA
30 m	52-104 cm
25 m	44-87 cm
20 m	35-70 cm
15 m	26-52 cm
10 m	17-35 cm
5 m	9-18 cm
2 m	3,5-7 cm
1 m	1,8-3,5 cm
30 cm	0,5-1 cm
25 cm	0,4-0,9 cm

Dla lepszego rozpoznawania oznaczeń przez osoby z wadami wzroku zaleca się stosowanie kontrastu barwnego pomiędzy tłem, a elementami oznaczeń. Należy wskazać, iż kolor żółty jest kolorem najdłużej postrzeganym (rozpoznawalnym) przez osoby tracące wzrok.

Kontrast barwny mierzy się poprzez porównanie współczynników odbicia światła tzw. LRV (ang. Light Reflectance Value). Współczynnik odbicia światła to całkowita ilość światła odbitego od powierzchni (np.: posadzki, ściany, wykończenia stopni schodów itp.) na każdej długości fali i we wszystkich kierunkach po podświetleniu źródłem światła. Kontrast w procentach jest określony wg wzoru

$$C = [(L1-L2) / L1] \times 100, [\%]$$

Gdzie:

L1 – wartość współczynnika odbicia światła (LRV) w jasnym obszarze,

L2 – wartość współczynnika odbicia światła (LRV) ciemniejszej powierzchni.

Produkty poddane ocenie kontrastu wizualnego mierzonego na podstawie współczynnika odbicia światła (LRV) powinny wyraźnie odróżniać się pod względem dwóch powierzchni stycznych. Im większa będzie różnica współczynnika LRV pomiędzy dwoma powierzchniami, tym większą różnicę zanotuje ludzkie oko. Oprócz koloru na wartość współczynnika LRV mają również wpływ takie czynniki jak struktura czy połysk powierzchni.

COLOR

CONTRAST VALUE RELATIONSHIP

82	13	62	24	28	56	7	38	32	84	78
13	79	56	12	17	50	7	47	21	82	75
82	79	52	76	75	58	80	89	73	16	5
62	52	56	50	47	12	59	76	44	60	44
24	76	12	50	6	43	18	53	11	80	72
28	75	17	47	6	40	22	56	5	79	70
57	58	50	12	43	40	53	73	37	65	51
7	80	7	59	18	22	53	43	26	84	77
38	89	47	76	53	56	73	43	58	91	89
32	73	21	44	11	5	37	26	58	78	69
84	16	82	60	80	79	65	84	91	78	28
78	14	75	44	72	70	51	77	89	69	28

Rys 15 Porównanie współczynników LRV

Zaleca się, aby szerokość ciągów komunikacyjnych (korytarzy) była uzależniona od natężenia ruchu osób i wynosiła odpowiednio:

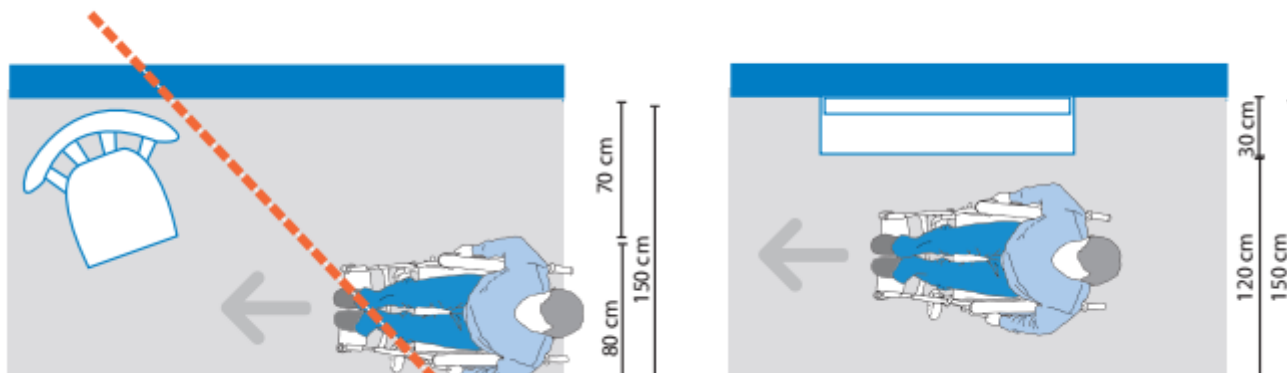
180 cm – w przypadku stałego ruchu dwukierunkowego,

150 cm – w przypadku częstego ruchu dwukierunkowego,

120 cm – w przypadku rzadkiego ruchu dwukierunkowego

Nawierzchnie ciągów komunikacyjnych (korytarzy) powinny zapewnić możliwość swobodnego poruszania się, tzn. powinny być równe i mieć powierzchnię antypoślizgową, która zachowuje swoje parametry również w trudnych warunkach atmosferycznych - w badaniu wg PN-EN 13036-4 lub PN-EN 14231 wartość poślizgu (PTV lub SRV) nawierzchni mokrej nie może być niższa niż 36 jednostek.

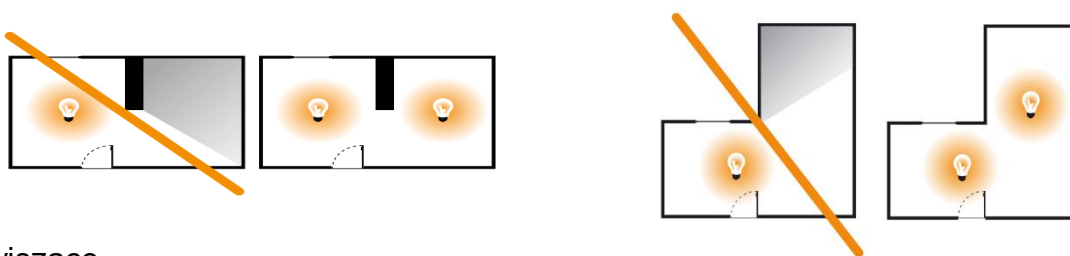
W przestrzeniach wymagających pokonywania znacznych odległości należy, nie rzadziej niż co 30 m, zapewnić miejsca siedzące; powinny one znajdować się w pobliżu ciągów komunikacyjnych, ale nie bezpośrednio na nich. Miejsce do odpoczynku powinno być wyposażone w siedzisko (ławkę) z podłokietnikami ułatwiającymi siadanie i wstawanie oraz miejsce do zaparkowania wózka inwalidzkiego.

Ławki powinny być przytwierdzone na stałe do podłoża, w sposób niewidoczny z poziomu użytkownika, uniemożliwiający ich usunięcie przez osoby do tego nieupoważnione. Do prawidłowego użytkowania ławki potrzebne jest min. 40 cm (optymalnie ≥ 80 cm) wolnej przestrzeni od frontu ławki, tak aby nogi osób korzystających z nich nie przeszkadzały osobom korzystającym z ciągów komunikacyjnych. Ławki powinny być wyposażone w podłokietniki po obu stronach ławki oraz po jednym podłokietniku co 3 miejsca siedzące. Podłokietniki powinny znajdować się na wysokości 15-20 cm od górnej powierzchni siedziska. Szerokość miejsca siedzącego powinna wynosić ok. 50 cm. Siedzisko powinno znajdować się na wysokości 42 - 45 cm od podłoża.

Ogólne oświetlenie sztuczne pomieszczeń powinno równomiernie oświetlać całą ich powierzchnię, zapewniając odpowiednie warunki dla przebywających tam osób (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie § 59 ust. 2).

• Oświetlenie światłem sztucznym połączonych ze sobą pomieszczeń nie powinno wykazywać różnic natężenia, wywołujących olśnienia przy przejściu między tymi pomieszczeniami (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie § 59 ust. 3).

Elementy wiszące

Brzeg elementów wiszących, których dolna krawędź znajduje się poniżej 2,2 m (np. gabloty), nie może znajdować się dalej niż 10 cm od płaszczyzny ściany. Odległość ta może być większa, jeżeli:

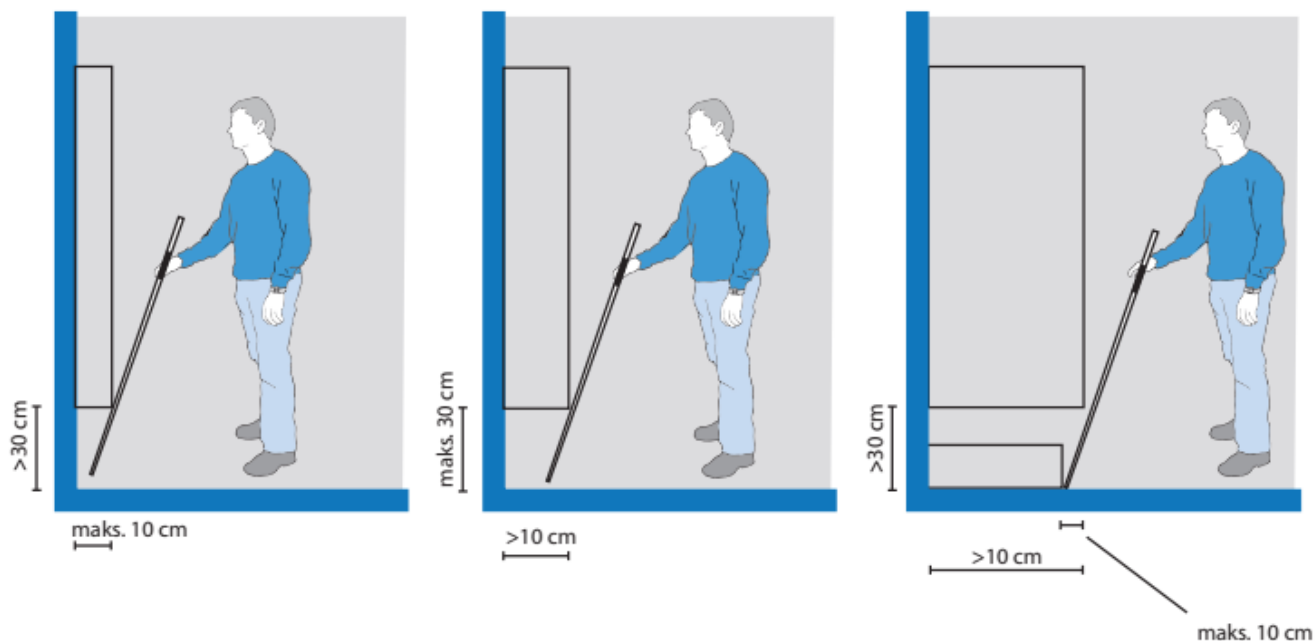
- element taki zasygnalizuje się progiem o wysokości min. 10 cm. W takim wypadku element nie może wystawać wiece niż 10 cm poza ten próg,
- dolna krawędź elementu znajduje się nie wyżej niż 30 cm od posadzki, a w przypadku elementów wymagających podjazdu pod nie wózkem inwalidzkim nie wyżej nie 68cm od posadzki.
- element znajduje się we wnęce i nie istnieje ryzyko wpadnięcia na niego.

W żadnym jednak wypadku nie może wystawać więcej niż 50 cm od ściany.

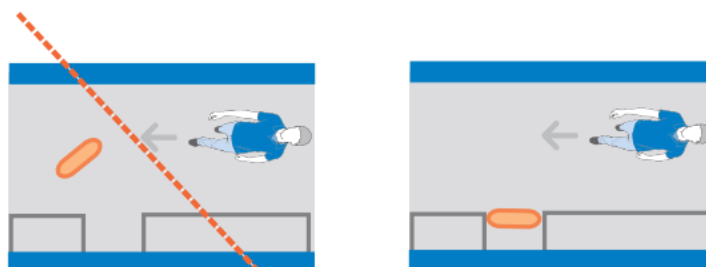
Tablice informacyjne, reklamy i podobne urządzenia należy sytuować, wykonywać i mocować w taki sposób, aby nie stanowiły zagrożenia bezpieczeństwa użytkowników.

- Miejsce ich usytuowania powinno być stałe.
- Miejsce ich usytuowania nie powinno kolidować z przestrzenią komunikacyjną.
- Jeżeli odstają od ściany o więcej niż 10 cm, ich dolna krawędź nie może znajdować się wyżej niż 30 cm lub niżej niż 220 cm od posadzki.

- Tablice informacyjne powinny być umieszczone i wykonane w sposób umożliwiający korzystanie z nich maksymalnie dużej grupie osób, w tym osobom niewidomym (np. poprzez oznaczenia dotykowe).

Rys 16 przeskody wiszące

Rys 17 przeskody stojące

Treść Rekomendacji 8

Drogi ewakuacyjne i systemy alarmowe

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

W budynku brak urządzeń wspomagających słuch oraz oznaczeń dróg ewakuacyjnych za pomocą pisma Braille'a. Budynek nie posiada dźwiękowego ani świetlnego systemu powiadamiania alarmowego i wskazującego drogi ewakuacji. Brak specjalnego osprzętu do ewakuacji OzN.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Zgodnie z przepisami Ustawy o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r, właściciel, zarządca lub użytkownik budynku, obiektu lub terenu jest zobowiązany m. in. do:

- zapewnienia osobom przebywającym w budynku, obiekcie lub na terenie bezpieczeństwa i możliwości ewakuacji,
- zaznajomienia pracowników z przepisami przeciwpożarowymi,
- ustalenia sposobu postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

Wymagania w zakresie ochrony pożarowej:

- zastosowanie na drogach ewakuacyjnych i w pomieszczeniach obiektów przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami dźwiękowego systemu ostrzegawczego DSO (VES -Voice Evacuation System) emitującego sygnały głosowe informujące o kierunku ewakuacji lub o położeniu najbliższych wyjść ewakuacyjnych,
- wyposażenie holu windowego w intercom pożarowy z przekierowaniem do pomieszczenia ochrony (security room),
- zastosowanie znaków bezpieczeństwa dotyczących ewakuacji, oświetlonych wewnątrz,
- zastosowanie na drogach ewakuacyjnych awaryjnego oświetlenia ewakuacyjnego,
- zastosowanie w systemach sygnalizacji pożarowej sygnalizatorów świetlnych i akustycznych,
- zastosowanie żółtej, czyli o największym kontraście względem otoczenia, barwy drzwi ewakuacyjnych,

- zastosowanie dodatkowej oprawy oświetleniowej stale pracującej nad wyjściami ewakuacyjnymi. Osobom z niepełnosprawnością wzroku należy zapewnić dostęp do informacji o kierunkach ewakuacji. W przypadku osób z dysfunkcjami słuchu – informacji o zagrożeniu i rozpoczęciu ewakuacji np. poprzez nadawanie informacji na monitorach wielkoformatowych.

Informacja dotykowa o kierunkach ewakuacji w postaci piktogramów dotykowych powinna być montowana w łatwo dostępnych miejscach (na poręczach lub narożnikach ścian).

Droga ewakuacji powinna być wolna od przeszkód i pozwalać osobie z ograniczeniami mobilności i percepcji na samodzielną ewakuację z budynku. Jeżeli nie jest to technicznie możliwe, należy tym osobom zagwarantować możliwość schronienia w specjalnych pomieszczeniach lub w miejscach oczekiwania na ewakuację zlokalizowanych w obrębie ewakuacyjnych klatek schodowych na czas potrzebny do przybycia ekip ratowniczych.

Miejsca oczekiwania na ewakuację powinny być odpowiednio zabezpieczone, o zwiększonej ochronie przeciwpożarowej i odpowiednio wyposażone w środki ochrony ppoż. i komunikacji z ekipami ratowniczymi.

Gdy w obiekcie nie ma specjalnych dźwigów osobowych do ewakuacji w czasie pożaru należy bezwzględnie zaprojektować pomieszczenia schronienia na wypadek pożaru.

Pomieszczenia schronienia należy lokalizować w pobliżu dróg ewakuacyjnych jako wydzieloną część klatek ewakuacyjnych lub jako niezależne pomieszczenia o podwyższonej ochronie przeciwpożarowej w bliskiej odległości od drogi ewakuacji.

Miejsca oczekiwania osób z niepełnosprawnościami na ewakuację z obiektu:

zaleca się lokalizować na klatkach schodowych. Miejsca oczekiwania nie może ograniczać szerokości drogi ewakuacji, powinno być wyposażone w urządzenia komunikacji, pozwalające na dwukierunkową łączność ze służbami odpowiedzialnymi za ewakuację, komunikacja powinna być zapewniona min. dwoma sposobami, powinno być wyposażone w środki gaśnicze, koce ochronne i specjalne siedzisko do ewakuacji osób o ograniczonych możliwościach ruchowych.

Treść Rekomendacji 9

Zastosowanie bezpośredniego lub zdalnego dostępu do tłumacza języka migowego

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

W budynku brak dostępu do tłumacza języka migowego zarówno w formie stacjonarnej jak i zdalnej. Jest możliwość zamówienia pracownika posługującego się PJM z budynku na ulicy Okrzei 10.

Sposób wykorzystania rekomendacji

W celu zwiększenia dostępności urzędu dla osób niesłyszących, posługujących się Polskim Językiem Migowym zaleca się zastosowanie rozwiązania ułatwiającego kontakt z takimi osobami. Spełnieniem rekomendacji może być zatrudnienie tłumacza języka migowego lub też skorzystanie

z dostępnych na rynku usług zdalnego tłumacza języka migowego. Usługa polega na tłumaczeniu w czasie rzeczywistym rozmowy z osobą niesłyszącą za pośrednictwem internetowej wideo konferencji zapewniającej wysoką jakość obrazu.

Pierwszym językiem głuchych klientów jest Polski Język Migowy, który ma odrębną od polskiego gramatykę i składnię. W związku z tym Głusi mają trudności ze zrozumieniem tekstu pisanego w języku polskim, a osoba nieznająca języka migowego ma problem ze zrozumieniem szyku zdań napisanych przez osobę głuchą.

Aby zlikwidować tę barierę komunikacyjną, rekomenduje się usługę natychmiastowego połączenia wideo z tłumaczem języka migowego z poziomu przeglądarki internetowej, aplikacji mobilnej oraz dowolnego urządzenia wyposażonego w kamerę i z podłączeniem do Internetu.

Tłumacz on-line języka migowego jest najtańszą i najbardziej efektywną możliwością zapewnienia dostępności zgodnie z Ustawą o języku migowym i innych środkach komunikowania się z dn. 19 sierpnia 2011 r. Zapewnia ono dostępne wsparcie tłumacza w każdej chwili – wystarczy przygotować stanowisko ze sprzętem komputerowym.

Zalecenia

- wyznaczenie stanowiska obsługi osób głuchych
- odpowiednie oznaczenie stanowiska - najlepiej w widocznym miejscu, tak by osoba głucha wiedziała, gdzie należy się kierować - także przy wejściu do budynku
- przeszkolenie personelu w zakresie obsługi osoby głuchej

Rys 18 oznaczenie stanowiska Tłumacza Języka Migowego

W przypadku wsparcia ludzi z jednoczesnym uszkodzeniem wzroku i słuchu, promuje się alfabet Lorma jako najbardziej sztandarową metodą komunikacji osób głuchoniewidomych. Polega ona na kreśleniu linii i punktów osoby, której chce się coś powiedzieć.

Jedną z łatwiejszych do nauczenia się, a przy tym bardzo skuteczną metodą komunikacji, z których możemy skorzystać chcąc porozumieć się z osobą głuchoniewidomą jest Alfabet Lorma – stworzony przez głuchoniewidomego dla głuchoniewidomych. Stanowi uniwersalną metodę komunikacji, wspólną dla wszystkich głuchoniewidomych. Może służyć jako podstawowy lub przejściowy sposób porozumiewania się, jest to najbardziej praktyczny system komunikacji ze wszystkich używanych w środowisku form komunikacji dotykowej.

Lorm polega na kreśleniu linii lub stawianiu punktów na dłoni, które odpowiadają poszczególnym literom. Może to być jej wewnętrzna bądź zewnętrzna strona, prawa lub lewa ręka. Można pisać jednym palcem, a gdy osiągnie się dużą biegłość – wszystkimi na raz.

W wielu krajach europy słowo "lorm" mieści się od dawna w podstawowym słowniku każdej osoby głuchoniewidomej i jej bliskich, jak również instruktorów, nauczycieli, tłumaczy-przewodników, wolontariuszy oraz studentów pedagogiki specjalnej. Również w Polsce ta metoda komunikacji ma wielu zwolenników, a każdy tłumacz-przewodnik potrafi się nią porozumieć.

Lorm ma wiele zalet: prostota, małe ryzyko błędu, szybkie tempo przekazu, wzajemna komunikacja największej liczby osób głuchoniewidomych, komfort pracy tłumaczy. Przekazywania komunikatów

za pomocą Lorma można nauczyć się w kilkadziesiąt minut. Następnie pozostaje tylko trening, aby nauczyć się szybkiego odczytywania, które jest nieco trudniejsze.

Zalety używania alfabetu Lorma

- Mogą ją stosować wszyscy
- Nie wymaga właściwego oświetlenia, nagłośnienia
- Komunikaty przekazywane alfabetem Lorma są jednoznaczne
- Można porozumiewać się w marszu, w tłoku, w tańcu, na tandemie
- Zapewnia pełną dyskrecję
- Sprawia, że nie zwraca się nadmiernie uwagi otoczenia
- Małe ryzyko błędu
- Szybkość przekazy w porównaniu do np. kreślenia liter łacińskich
- Dowolność – lewa / prawa, zewnątrz / wewnątrzna strona ręki

Treść Rekomendacji 10

Umieszczanie na stronie internetowej treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania Easy-To-Read (ETR),.

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Z analizy strony internetowej Urzędu Miasta <https://www.jeleniagora.pl/> nie wynika aby jednostka stosowała tłumaczenia treści w języku migowym a także nie znaleziono oznaczeń ani treści tekstu łatwego do czytania ETR.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Easy to read jest metodą tworzenia informacji pisanej. Informacja easy to read powinna być łatwa w znalezieniu, przeczytaniu i zrozumieniu. Od pierwszych liter słów easy to read, powstał skrót ETR. Skrót jest powszechnie stosowany na całym świecie i nie ma polskiego odpowiednika.

W celu realizacji zapisów Konwencji, w 2009 roku powstał standard tworzenia informacji z wykorzystaniem metody easy to read. Standard opracowała organizacja Inclusion Europe będące Europejskim Zrzeszeniem Stowarzyszeń Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie i ich Rodzin. Dokument nazywa się „Information for all: European standards for making information easy to read”. Polskie tłumaczenie nazwy dokumentu: Informacja dla wszystkich: Europejskie Standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i rozumienia. Opracowane zasady pomagają stworzyć informację dostępną dla wszystkich.

Zasady publikacji tekstu łatwego do czytania i zrozumienia

Tekst łatwy do czytania a prosta polszczyzna Częstym błędem jest mylenie tekstu łatwego do czytania i rozumienia z prostą polszczyzną. Prosta polszczyzna również ma za zadanie ułatwić czytelnikowi zrozumienie treści. Jednakże tekst przygotowany zgodnie ze standardem tekstu łatwego do czytania i rozumienia będzie różnił się zarówno formatowaniem, wykorzystaniem ilustracji, a także jeszcze większym stopniem uproszczenia treści.

Standardy prostej polszczyzny są wdrażane w coraz większej liczbie instytucji publicznych i firm.

Do sprawdzenia stopnia trudności przygotowanego tekstu warto skorzystać ze stron internetowych. Wymienione poniżej w wersji podstawowej są darmowe.

<https://jasnopis.pl/>

<https://dozabawy.logios.dev/>

Aplikacje te oceniają stopień trudności tekstu, wskażą wyrazy wymagające zmiany czy zbyt skomplikowane zdania. Nie zastąpią one formuły skonsultowania z przyszłymi odbiorcami.

Odbiorcami tekstu łatwego do czytania i rozumienia mogą być:

- osoby z niepełnosprawnością intelektualną,
- osoby Głuche,

- osoby w spektrum autyzmu,
- osoby, dla których język polski nie jest językiem ojczystym,
- osoby, które wyniku choroby lub urazów neurologicznych mają problemy ze zrozumieniem tekstu,
- osoby mające trudności z czytaniem,
- osoby starsze,
- osoby, które cenią sobie zwięzłe i przejrzyste informacje,
- wszyscy.

Odbiorcy tekstu łatwego do czytania i rozumienia mogą:

- potrzebować dłuższego czasu na przeczytanie tekstu,
- mieć ograniczony czas na zapoznanie się z informacją,
- mieć krótki czas koncentracji,
- nie zrozumieć całościowego sensu tekstu,
- mieć trudność we wskazaniu najważniejszych informacji,
- mieć ograniczoną znajomość słownictwa i zasad społecznych.

Przygotowując tekst trzeba pamiętać o jego odbiorcach. Ma on być dla nich zrozumiały i użyteczny. Czytający tekst ma uzyskać z niego wszystkie potrzebne informacje. Dlatego przed rozpoczęciem pracy, trzeba zadać pytania:

- Kto jest odbiorcą tekstu?
- O czym chcemy poinformować odbiorcę?
- Dlaczego chcemy o tym powiedzieć swojemu odbiorcy?
- Jaki jest aktualny stan wiedzy odbiorcy?
- Czy odbiorca jest tym zainteresowany?
- Kiedy odbiorca otrzyma informację?
- W jaki sposób odbiorca otrzyma informację?

Trzy najważniejsze zasady

1. Używaj języka dostosowanego do wieku osób, dla których przeznaczona jest informacja. Jeśli informacja przeznaczona jest dla osób dorosłych, nie używaj języka dla dzieci. Stosuj język odpowiadający wiekowi metrykalnemu odbiorcy.
2. Sprawdź, czy w jasny sposób wyjaśniasz temat. Wyłumacz wszystkie trudne słowa. Twoją informację mogą czytać osoby, które nie znają się na opisywanym zagadnieniu. Zawsze tłumacz trudne słowa.
3. Zaangażuj swoich czytelników. Przed publikacją, zawsze skonsultuj tekst z odbiorcami. Przekonaj się, czy treść informacji jest dla nich zrozumiała. Twoi testerzy mogą powiedzieć Ci, jakie informacje będą dla nich przydatne. Wskażą, co ułatwia im zrozumienie treści. Stosuj się do zasady „Nic o nas bez nas!”.

Symbol easy to read

Treść Rekomendacji 11

Szkolenia pracowników, personelu.

Stan faktyczny i przyczyny wystąpienia

Z informacji uzyskanej od Koordynatora ds. dostępności, pracownicy nie byli przeszkoleni z zakresu zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Sposób wykorzystania rekomendacji

Niepełnosprawność Klienta, budzi często zakłopotanie u pracownika obsługi i wynika często z braku wiedzy na temat niepełnosprawności oraz jak się zachować, jak rozmawiać, w jaki sposób pomóc. Brak doświadczenia i umiejętności reakcji na potrzeby niepełnosprawnego Klienta nie może być przyczyną nieprawidłowej obsługi. W celu poprawy obsługi osób z niepełnosprawnościami rekomenduje się szkolenia dla pracowników Urzędu z zakresu:

1. Definicja, modele i język opisu niepełnosprawności, osoba ze szczególnymi potrzebami
2. Rodzaje i stopnie niepełnosprawności
3. Podstawowe akty prawne dotyczące niepełnosprawności
4. Dostępność na tle ustawy o zapewnianiu dostępności, Koordynator dostępności, wniosek o zapewnienie dostępności.
5. Wymiary dostępności: (omówienie obowiązku minimum dostępności oraz przykładowe rozwiązania)
 - architektoniczna,
 - informacyjno-komunikacyjna
 - cyfrowa.
6. Komunikacja interpersonalna, stereotypy, podstawowe zasady w kontaktach z osobami niepełnosprawnym i przykłady zachowań nieodpowiednich
7. Niepełnosprawność wzrokowa, ćwiczenia na symulatorach wad wzroku, alfabet Braille'a, poruszanie się z białą laską i prowadzenie osoby niewidomej,
8. Pies przewodnik
9. Osoby niesłyszące i niedosłyszące, pętla indukcyjna, język migowy, daktylografia, osoby głuchoniewidome, alfabet Lorma
10. Niepełnosprawność intelektualna – rodzaje, zespół Downa, Autyzm
11. Jak prawidłowo obsłużyć klienta z niepełnosprawnością:
 - ruchową,
 - wzrokową,
 - słuchową,
 - z zaburzeniami mowy i niemówiącego
 - intelektualną
 - epilepsją i padaczką
12. Ewakuacja osób z niepełnosprawnością

Podsumowanie

Wszystkie w/w rekomendacje są wskazówkami znacznie poprawiającymi dostępność, czyli dostęp wraz z możliwością użytkowania przez osoby o ograniczonej mobilności i percepcji do wszystkich podstawowych funkcji obiektu i jego otoczenia na równi ze wszystkimi, zgodnie z definicją „projektowania uniwersalnego”. Nie wymagają natychmiastowego wprowadzenia, gdyż nie dotyczą sytuacji, w której istnieje zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa użytkowników budynku.

Wykorzystanie proponowanych rozwiązań (rekomendacji) przyczyni się do poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnościami. Są to działania trudne i czasochłonne, a efekty w wielu przypadkach pojawią się za kilka lat, jednak z uwagi na zmieniającą się sytuację demograficzną oraz istniejące aktualnie możliwości, ich wdrażania nie powinno się odkładać w czasie.

Przeprowadzony audyt i jego efekty, w tym także przedstawiony raport może być podstawą do przeprowadzenia na terenie funkcjonowania instytucji bardziej kompleksowych działań związanych ze zwiększaniem dostępności i zapewnieniem usług adekwatnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Wspólnie wypracowane rozwiązania mogą stanowić podstawę i impuls do włączenia się w działania realizowane w ramach Programu Dostępność Plus, opracowywanej przez Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych Strategii na Rzecz Osób Niepełnosprawnych czy też regulacji wprowadzonych przez ustawę o dostępności.

Audyt i raport wdrożeniowy przeprowadzony i przygotowany przez:

Paweł Wysocki

Ekspert ds. Dostępności
Fundacja CEWIMED

CEWIMED

CENTRUM EDUKACJI I WDRAŻANIA INNOWACJI W MEDYCYNIE

Przemysław Gudaniec

Wiceprezes Zarządu
Fundacja CEWIMED

CEWIMED

CENTRUM EDUKACJI I WDRAŻANIA INNOWACJI W MEDYCYNIE

Fundacja Centrum Edukacji i Wdrażania Innowacji w Medycynie CEWIMED

ul. 10 Sudeckiej Dywizji Zmechanizowanej 4 / 12 45-828 Opole

biuro@cewimed.pl

<https://www.cewimed.pl/>

tel. 77 443 46 02 601 428 206

**Sygnatariusz Partnerstwa na rzecz dostępności
przy Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej**

Dostępność Plus

Załącznik nr 1

Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

w Urzędzie Miasta Jelenia Góra

Na podstawie art. 14 w związku z art.6 ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2019r. poz.1696, z późn.zm.) ustala się, plan działania na rzecz poprawy zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Plan dla budynku przy ulicy Ptasia 2/3

Lp.	Zakres działalności	Realizujący zadania wynikające z art.6 ustawy	Sposób realizacji	Działania
1.	Miejsca parkingowe dla Osób z Niepełnosprawnością	Koordinator ds. dostępności	Przeniesienie miejsc parkingowych dla OzN w inne miejsce lub wyznaczenie w pasie drogi, poprawa oznaczeń poziomych i pionowych.	niskokosztowe
2.	Dostosowanie przejść dla pieszych dla osób z Niepełnosprawnościami	Koordinator ds. dostępności	Dostosowanie przejść dla pieszych do potrzeb osób niedowidzących i niewidomych	niskokosztowe
3.	Dostosowanie ciągów pieszych (chodników) przy budynku.	Koordinator ds. dostępności	Usunięcie przeszkód z chodników, ustawienie zakazu parkowania na chodnikach, przygotowanie do montażu ścieżek prowadzących w obrębie budynków i połączeniu budynku przy ulicy Sudeckiej.	wysokokosztowe
4..	Schody wewnętrzne budynku	Koordinator ds. dostępności	Przygotowanie i zaplanowanie działań mających na celu poprawę widoczności schodów zewnętrznych i wewnętrznych poprzez oznaczenie pierwszego i ostatniego stopnia pasem kontrastowym (taśmą kontrastową) zarówno na stopnicy jak i podstopnicy, wyposażenie stopni w elementy antypoślizgowe oraz maty z wypukłościami na początkach biegu schodów.	niskokosztowe
5.	Poręcze	Koordinator ds. dostępności	Przygotowanie działań do wyposażenie schodów zewnętrznych i wewnętrznych w poręcz obustronną oraz obniżoną, oznaczenia kontrastowe poręczy. Przedłużenie poręczy.	niskokosztowe
6.	Wejście główne do budynku.	Koordinator ds. dostępności	Poprawa dostępności wejścia głównego do budynku, oznaczenia	niskokosztowe

			kontrastowe światła wejścia i klamek, zastosowanie mat z wypukłościami, ścieżek prowadzących do wejścia, piktogramów, kontrastów. Oznaczenie elementów szklanych drzwi wejściowych.	
7.	Drzwi wewnętrzne	Koordynator ds. dostępności	Oznaczenie kontrastowe drzwi wewnętrznych, klamek, wyposażenie w poprawną numerację, oznaczenie drzwi szklanych.	niskokosztowe
8.	Pochylnie	Koordynator ds. dostępności	Zaplanowanie działań poprawiających dostępność pochylni przy wejściu.	niskokosztowe
9.	Poprawa kontrastów wewnątrz ciągów komunikacyjnych, usunięcie przeszkód w ciągach komunikacyjnych	Koordynator ds. dostępności	Poprawa kontrastów linii prowadzących, usunięcie ławek, drukarek, krzeseł, pojemników na odpady, szaf, zawężających przestrzeń.	niskokosztowe
10.	Toalety dla osób z niepełnosprawnościami	Koordynator ds. dostępności	Dostosowanie toalet dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami, dostosowanie toalety dostępnej dla obu płci a także potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.	wysokokosztowe
11.	Zapewnienie bezpośredniego lub zdalnego dostępu do tłumacza języka migowego	Koordynator ds. dostępności	Zatrudnienie tłumacza języka migowego lub też skorzystanie z dostępnych na rynku usług zdalnego tłumacza języka migowego.	wysokokosztowe
12.	Elementy wyposażenia budynku ułatwiające poruszanie się i odnajdywanie drogi, zastosowanie piktogramów	Koordynator ds. dostępności	Wyposażenie budynku w ujednolicony systemu komunikacji, ułatwiającego poruszanie się po budynku, oraz oznaczeń na zewnątrz budynku, piktogramów. Wymiana tablicy informacyjnej przy wejściu, montaż informacji na piętrach, poprawa widoczności i ujednolicenia tabliczek przy drzwiach i numeracji biur. Montaż piktogramów.	wysokokosztowe
13.	Oświetlenie wewnątrz ciągów komunikacyjnych.	Koordynator ds. dostępności	Poprawa oświetlenia w ciągach komunikacyjnych wewnątrz budynku	niskokosztowe

14.	Urządzenia wspomagające słuch oraz oznaczenia dróg ewakuacyjnych za pomocą pisma Braille'a	Koordynator ds. dostępności	Wyposażenie budynku w urządzenia wspomagające słuch i wskazywanie dróg ewakuacji za pomocą dźwięku Zastosowanie oznaczeń w piśmie Braille'a.	wysokokosztowe
15.	Plany tyflograficzne	Koordynator ds. dostępności	Zastosowanie planów tyflograficznych, których jest możliwość pobrania do domu	niskokosztowe
16.	Szkolenia dla pracowników	Koordynator ds. dostępności	Szkolenia dla pracowników z aspektów dostępności.	niskokosztowe
17.	Windy, dźwigi osobowe	Koordynator ds. dostępności	Przygotowanie działań do poprawy dostępności wszystkich kondygnacji budynku, montaż dźwigu osobowego lub windy zewnętrznej w budynku.	wysokokosztowe